Масса а мехкашкара пролетараш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областен комитета а Грозненски горкома а, Нохч-ГІалгІай АССР-а оргкомитета а Грозненски къахьегамхой депутатий Совета а орган

КІиранди
16
март
1958 шу
№ 22 (2188)
Мах 20 кеп.

Тахан—СССР-еи НГІАССР-еи Лакхехьарча Советашка хоржамаш ду ди да.

Коммунистийн парте боацарийн халкъа блока кандидаташта тоссаш бола кхадж вай тосс дукхаеза Даьхе тоаялара, машара, коммунизм котъялара!

Кхадж тоссаргба вай дикагІбараштa

СССР-а а Нохч-ГІалгІай АССР-а а Лакхехьарча Советашка къахьегамхой депутаташ хорж тахан.

Советаш хоржа ди вай мехка мел бахача наьха, масса а хана доккха цІай хиннад. Цу дено гойт вай мехка дахача дукхача халкъашта юкъе чІоагІа доттагІал долга а, уж дерригаш а Сийдолча Воккхача Ленина Коммунистически партена дог раьза долаш тІехьа хилар а. Советаш хоржача хана сийрда гуш хул вай Советски демократи къахьегамхошта эггара дукхагІа мукъале бокъо луш демократи йолга а, цу демократено къахьегамхой Іаьдала керте оттабелга а, советий паччахьалкхе кахьегамхой паччахьалкхе йолга а.

Советски демократи хьалхара, дукхагІа нийсхо, мукъале, бокъо къахьегамхошта луш демократи хилар хойт советски Конституцес а цун харжара бокъонаша а. Советски Конституцен а Советски паччахьалкхен а харжара бокъонех, Лакхехьарча Советий депутаташ, къайлагІа кхадж а тоссаш, харжа а ше хержа хила а бокъо я, берригача а советски гражданий кхалчун а маІчун а моллагІча къамах из вале а, моллагІа а сибат, цІока долаш из вале а, бе-башха доацаш массане а цхьатара, Советаш харжара гІулакха 18 шу даьнна а, хьаькъалах тувлаваланза а, цу бокъонах из воаккхаш судъянза а из вале. Кхы мелдолча гІулакхашта а иштта цхьатарра нийса бокъо я берригача Советски гражданий.

СССР-а Лакхехьара Совет, Союза Советахи Къамий Советахи—шин советах-латт. Уж шаккъа совет цхьатарра бокъонаш йолаш а я. СССР-а Конституцен бокъонех Союзни Совет наьха дукхалга хьежжа, 300 эзар сага тІера цхьа депутат а вохийташ хорж. Къамий Совет хІара Союзни Республика 25 депутати, АССР-а 11 депутати, Автономни областено 5 депутати, Къамий округо 1 депутати вохийташ хорж. 41 миллион гаргга нах бахача Украински ССР-а а 1,3 миллион гаргга нах мара ца бахача Армянски ССР-а а цхьатарра 25 депутат хорж Къамий Советe. ХІанад из ишта?

Конституце тІа из иштта оттадаьд, советски мехка шедола къам зІамига дар а доккха дар а цхьатарра нийса бокъонаш йолаш доландаь. Цо а хьахьокх советски конституци а демократи а дуне тІа эггара нийсагІа дикагІа хилар.

Мишта да капиталистически мехкашкара законаш?

Цигара законаш бІаьхийча наха болхлой а кхыча къахьегамхой а къахьегам баьра новкъостал деш да. Капиталистически законех кхалсаг Іаьдал харжара а къахьегара а маІсага нийсса яц, Іаьржа, ІажагІа цІокош долаш бола нах кІай цІокош дараштa нийсса бац, хьата кхыдолча зІамгача низбоацача колонешка дахача къамий цхьаккха а бокъо а яц. Капиталистически законаш цхьаккха а нийсхо йолаш дац. Из еррига а нах Іехабе лебе вІашагІъелла хІилла я. Капиталистически мехкашкара газеташ, журналаш, книжкаж, радио, кино, театр, дийша нах, кхы дараш бІаьхийча наьха кара да, хІана аьлча Іаьдал, руцкъа, ахча, низ дерригa а цар бе доал. Цунца цар Іехабеш а, лебеш а, низаца а нонагІа болча нахага шоаш яххар дайт. Иштта я капиталистически мехкашкара демократи а цар законаш а.

Советски законех берригача а советски гражданий бокъо я: къахьега, паччахьалкхен чотах салаІа, деша. Цул совгІа къабеннараштa, айпе бараштa пенсеш тел, дукха бераш дараштa ахчанца, кхыча гІулакхашца новкъостал ду, могаш боацараштa мах боацаш дарба ду советски паччхьалкхено. Цхьаккха а уж тайпа бокъонаш яц болхлошта, кхыча къахьегамхошта капиталистически мехкашка.

Советски Іаьдал латтача шерашка чІоагІа доккхий толамаш даьхад шоай боахам а культура а лакхъярна массайолча союзни республикас. Паччахьа хана боахамаш во долаш, культура йоацаш, бокъо йоацаш, паччахьа Іаьдало а, шоай бІаьхийча наха а къиза низаш деш, къахьегам буаш хинна Таджикаш, Киргизаш, Узбекаш, Казахаш, Туркменаш, Азербайджанаш, кхыбараш, хІанз Коммунистически партен хьалхленца Сийлахь — йоккхача Октябрьски революцено, Ленински къамий политикас, советски паччахьалкхено еннача бокъонех шоай республикаш яхкай, йоккхий заводаш, фабрикаш, кхыйола предприятеш яьй, тайп-тайпарча школашка, университеташка къамий кадраш кхеяьй, доккхийча толамашца берригa боахам а культура а лакхъяь тоаяь социализме а йига, коммунизме бугаш латт. Цун уйла йича ховргда Советски демократи, законаш, паччахьалкхе болхлошта кхыча къахьегамхошта дерригача къамашта чІоагІа дика йолга.

Советски паччахьалкхе шоай йолга а ховш, советаш хоржача хана, цу хоржамий сийна социалистически яхь а оттайий, боахама а культурана а доккхий толамаш доах массаза а вай мехкарча болхлоша а къахьегамхоша а. Иштта да укх шера. Назрановски мельзаводо февраль беттара балха план 152 процент, балха овсарле 130 процент кхоачашъяьй балхага дІадодар чухьнахьа даьккхад, арахийца продукци тІехдика я. Староюртовски, Гудермесски, Красноармейски совхозаша трактораштеи комбайнаштеи ремонт яра планаш тІехкхоачашъяьй. Болх дика барах, планаш тІехкхоачашйирах Малгобекски районера «Кавказ» яха колхоз укх шера Ерригача Союза Юртбоахаман Выставке яха хьожаяьй. Иштта СССР-а а Нохч-ГІалгІай АССР-а а Лакхехьара Советаш харжара сийна тІалаьца декхараш, доккхийча толамашца кхоачашдаь фабрикаш а, заводаш а, мехкдаьтта доаккха промыслаш а дукха я вай Нохч-ГІалгІай республике.

Коммунистически партега хьалхе а йолаш дукха къахьигад вай республикерча общественни а боахама а организацешта хьалхалаттараща а берригача къахьегамхоша а, дикагІа балха толамаш даьха общественни болх лелабаь болхлой, колхозникаш, кхы къахьегамхой СССР-а а Нохч-ГІалгІай АССР-а а Лакхехьарча Советашка депутаталла харжа кандидаташ къоастабеш. Иштта СССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла харжа оттабаьча кандидаташта юкъе ба: «Ингушски» совхоза доярка Гогиева Аьсет, кхалнаьха школан директор йола Езиева Селима, крекинг завода оператор Абубакаров Абу, кхыбараш а. Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла харжа оттабаь кандидаташ ба: Наьсаререча юкъерча школен учительница Шадыжева Лида, Грознерча № 2 йолча швейни фабрикан тегама мастер Ужахова Люба, «40 лет Октября» яхача совхоза доярка Доурбекова Шарипат, цу совхоза комбайнер Олигов Идрис, «Ингушски» совхоза тракторни бригада бригадир Гуноев Умар, кхыбараш а. Цу яьхача цІераша а гойт вай мехка Лакхехьарча советашка дукха болхлой къахьега кхалнах хоржаш хилар, вай мехка хьалхле лелаераш къахьегамхой болга.

Тахан массане а цхьатарра кхадж тоссаргба вай коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташта!

Дика доладаь гІулакх

Мехка дикагІа йолча колхозашеи совхозашеи доладарах гарггарча шерашка сага сих дулх, даьтта, шура яккхарна США-на тІехьакхе аьнна Коммунистически партес советски халкъашта хьалхашка оттадаь декхар кхоачашдарна советски наха шоай еррига уйла тІайохийт юрта боахаме гучаяханза йиса торонаш гучаяхарна.

Ховш да дулх дукхагІа хилийтар сихха Іалашдарна, уж чехка дегІайоагІаш хиларах, боккха лоархІам болаш гІажаши боабашкаши йолга.

Из гІулакх дика кхета а даь хи тІа лела оалхазараш леладара эшаш дола хий Іалашдара уйла йир Назрановски совхоза Сурхо тІарча отделенен управляющи волча нов. Хаматханов Союпеи сельсовета председатела нов. Богатыревси.

Сурхо тІа венача «Чечингстрой» треста керттерча инженераца нов. Тангиев Іаддалмажитаца дага а баьнна цар лаьрхІар хьастех хьаІовш дола хиш соцаде дамба а яь оалхазараш лела Іам бе аьнна.

Совхоза хьалхле лелаераша из предложени тІаийцар.

Балхеш дІадоладе эшаш механизмаш яр, царца новкъостал дир «Чечингстрой» яхача тресто, хІанз Іам беча участке болх беш йоал экскаватор, денгара-денга ме доал дукхахулаш латт Іовш дола хий. ХІанз яьча йизза йоацача расчетех цу Іам тІа 10 эзар гаргга гІажаши боабашкаши лелае торо хургья, нагахьа санна ерригача Назрановски совхозо 1958 шерарча планах лелае езар 3 эзар гІажи боабашки яле, Іалаьмате боккха лоархІам болча цу гІулакхо юкъера лаьрхІача торо хулийтаргья духхьал цу цхьан Іам тІа лeладеча оалхазарех паччахьалкхенна хІара шера 30.000 килограмм дулх дІадала.

Назрановски совхозанна хьалхле лелаераша къаьстта чІоагІа уйла тІа а яхийта ма-могга новкъостал де деза йолаяь дамба чехкагІа йистеяккхарна, вІашагІйоллаш йола ферма помещенешца, оалхазарашца Іалашъярна.

Шеко яц Сурхо тІа доладаь из дика гІулакх районни а областан а организацеша хьал а лаьца вай республикан кхыча совхозаша а колхозаша а дІахьорг хиларах.

Тебоев ТУХАН.

16
МАРТА

Коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташта

КХАДЖ ТАССА!

Духхьашха кхадж тосс аз

Са вахара юкъера эггара чІоагІагІа дог гІоздаьнна ди да таханар дар. ХІанзолца хоржамашта юкъе дакъалоацаш хиннаяц со, тахан вай республикерча берригача харжархошца цхьана СССР-еи Нохч-ГІалгІай АССР-еи Іаьдала лакхехьарча органашка хоржамаш деча дакъалоацаш я со. Хоржамашта юкъе дакъалацара бокъо йоккха бокъо я, цо къаьгга хьахьокх вай мехкарча дерригача къамий цхьатарра бокъо хилари уж кортамукъа хилари. Цхьаккха а капиталистически мехка хинна а яц е хила йиш а яц къахьегамхой цу тайпара бокъо. Россе советски Іаьдал отталца къамий вІалла а хинна яц хІанз йолча тайпара бокъонаш. Къаьсттача вочахьал тІа хиннад нохчийн гІалгІайн къам, царна юкъе а вІалла бокъо йоацаш хиннаб кхалнах.

Революци хилалехьа нохчийн гІалгІайн кхалсаг деша, производстве болх бе бокъо йолаш хиннаяц.

Кхыча тайпара да хІанз: гІалгІай кхалнах деша багІа институташка, техникумашка, хьинаре дакъалоацаш ба республика юхаметтаоттаярна.

Кхы юхадоагІаргдоацаш дІадаьннад дешар ца хар, къел, низ-Іоаткъам.

Тха дезала юкъе лакхера дешар дийша виъ саг хургва. Са цхьа воша Алма-Атински кхыча къамий метта институт а яьккха Нохч-ГІалгІай педагогически институте хьехаш ва, вож кхо воша лакхерча дешара заведенешка деша вагІа. Со се Грозненски заготовительни техникуме деша ягІа. ДІаяхача хана иштта деша йиш яцар гІалгІай цхьаккха а цІсн.

Дика дахара дерригa хьалаш Іалашдаьд вайна Коммунистически партеси Советски паччахьалкхенои.

Тахан, дерригача халкъо цІай дездеча дийнахьа, аз дег тІара баркал оал вай мехка халкъий вахар тоадарна Іалаьмате чІоагІа йоакхоеча Коммунистически партенеи Советски правительствонеи.

Аз эггара хьалха тоссаш бола кхадж вай даьхен дикагІа болча къонагаштеи мехкараштеи тосс аз, хержаьча депутаташа цар балха юкъе доккхий толамаш дахар лов сона.

МАЛЬСАГОВА РукъиІат,

Хоржамий сийна

Доккхий толамаш

СССР-еи НГІАССР-еи Лакхехьарча Советашка хоржамаш деча денга дикача производственни коталонашца баьхкар Назрановски районерча «40 лет Октября» яхача совхоза болхлой.

Цу къахьегама яхьа юкъе къаьстта дика дакъа лоацаш балхаш ду Кантышеверча отделене № 3 йолча тракторни бригадан трактористаша Гадаборшев Хьажбикара, Баркинхоев Махьмада, прицепщика Гадаборшев Мухьмада.

Цар шоай смена норма 145—150% кхоачаш ца еш цхьаккха а ди дахадац.

Шоай болх дика бовзаш а дика лелабеш а ба цу бригада бригадир вола Беков Беслани, учетчик Кодзоев Лорса Ильяси.

БІаьстий ялат дІаде хІанзолехьа а 600 гектар совгІа льтта аьхад цар, 25—27 см. кІоаргал а долаш.

ОСМИЕВ Я.

ЧІоагІа къахьегаш

ЧІоагІа дог гІоздаьнна я Грозненски районерча Старо-Юртовски совхоза коатІара оалхазараш леладеш йола Авторханова Хадижат. Из сийленца накъа енай СССР-еи, Нохч-гІалгІай АССР-еи Лакхехьарча Советий хоржамашта.

Новкъоста Авторхановас хьинарца кхоачаш ду шийна тІадехка декхараш, котамашка дукхагІ фуъаш дейта, Іурре а ферме хьа а яьйя, электрически лампаш хьал а лотайийя котамашта хІама тосс цо. Цу гІулакхаца дІаьхду цо ди, цудухьа котамаша дукхагІа хІама дуъ. Котамаша дуъача хІаман чІоагІа лоархІам бу нов. Авторхановас. ХІара дийнахьа тайп-тайпара да цо царна тувса хІама. Фийг болча ялатал совгІа нов. Авторхановас оалхазарашта тувхарех а, жмыхах а, аьтача чкъаьрех а кхыйолча продуктех а кийчъяь комбинированни кхача а тосс.

Хадижат Авторханова тІахьожаш йола еррига 2 эзар котам дикача хьале а фуъаш деш а я.

ХІанз нов. Авторхановас хІара дийнахь 1250—1300 фуъ Іоаду.

И. МУРАТОВ.

Дош кхоачашдир

СССР-еи НГІАССР-еи Лакхехьарча Советашка хулча хоржамий сийна шоаш тІаийца декхараш дика кхоачашдеш баьхкаб хоржамашка Грознера гаражни оборудованен завода къахьегамхой.

Март беттара план пхи ди хьалха кхоачашъе аьнна денна дош сийленца кхоачашдеш йолла 5 тонн дозал дола наькъа гидравлически домкраташ гулъеча слесарий Рябых П. бригада. Март бетта йоагІача планах 57 процент кхоачашъяьй цу бригадо кхойтта дийнахьа.

Балха план 250 процент кхоачашъе тІаийца токарни цехера Урусовн бригада хІара денна 450 процент кхоачашъеш енай хоржамашта накъа. Укх дезача денга, кхоъ-ах норма кхоачашъеш баьхкаб Муращеви (шлифовальщик) Гайриеви (строгальщик).

О. БУЗУРТАНОВ.

Харжархошта—концерташ

Доккха дакъа лаьцар Грозненски юрта районерча культуран болхлоша СССР-а Лакхехьарча Советеи НГІАССР-а Лакхехьарча Советеи хоржамаш хулача дена кийчлуш. ВорхІ художественни самодеятельноста коллективаш яр хоржамий участкашка гІулакх деш. Цар программа чу йоагІар эрсий а кхыча къамий а ашараши халхараши, вай безача йоазонхой произведеней отрывкаши, иштта демократически мехкай халкъан ашараши, халхараши. Цар концерташ увттадаьд № 1 йолча Грозненски районерча шури совхозе а, Ленина цІерах йолча а, 1-ое Мая яхача а колхзашкеи, Ермоловкерча дахчагІ хІамаш еча комбинате а, Междугорье яхача юрта а, кхы йолча района юрташка а. Цар божалелорхошта йийшай «СССР-а а къамий вежарий доттагІал — дукха къамаш чудоагІача социалистически паччахьалкхен низ». «Колхозни строй дІахо дегІа йоалаярахи, машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи нов. Хрущевс яьча докладан тІара тезисаши.

Тахан масса йолча хоржамий участкашка концерташ увттадеш я итт художественни самодеятельноста коллективий агиткультбригада.

Къахьегама толамаш

Хоржамашта хьалхарча социалистически яхьа деношка къахьегама керда толамаш доах промышленни предприятеи хьалъеча гІишлоний коллективаша.

Къахьегама овсарле лакха йолаш болх бу «Дальвостуголь» яхача комбината горнякаша. СССР-а Лакхехьарча Совете хоржамаш ду ди тІакхоачаш Дальни Востока предприятешта планал совгІа 100 эзар тонн кІор бахьийта дош деннадар Райчихивска горнякаша. Из дош цар кхоачашдир.

Боккха толам баьккхаб Красноярски шоаш лела комбайнаш еча завода коллективо. Хоржамаш хилалехьа кхоачашдергда аьнна тІаийца социалистически декхар ше оттаьча ханал хьалха кхоачашдир цо, планал совгІа 60 комбайн а кийчъеш.

1958 шера февраль бетта СССР-а промышленносто паччахьалкхен план кхоачашъяра итогех

СССР-а Министрий Советерча Центральни Статистически Управленен хоам

Халкъа боахаман Советий промышленносто а бІарчча хьалаьцача еррига промышленносто а валовой продукци арахецара бетта йоагІа план 1958 шера февраль бетта 104 процент кхоачашйир. 1958 шера январе—феврале йоагІа шин бетта план 103,5 процент кхоачашйир.

1958 шера январе—феврале яьккхача промышленни продукцен дукхал дІадахача шера цу ханаца нийсйича 11 процент лакхъеннай.

Валовой продукцени продукцен дукхагІа долча кертерча тайпаи февраль беттара план а 1958 шера хьалхарча шин бетта план а ерригача союзни республикаша кхоачашъяьй.

1958 шера январе—феврале промышленни продукцен кертера тайпаш арахецар укх куцера да:

	1958 ш. январе-феврале яьккхан	1958 ш. январа-феврала процентаща 1957 ш. январе-февралаца нийсдича
Чон - миллионаш тонаш	6,2	106
Болат - аьшк - миллионаш тоннаш	8,7	107
Прокат - миллионаш тоннаш	6,9	108
Аьшка руда - миллионаш тоннаш	13,6	105
КІора - миллионнаш тоннаш	79,2	108
Мехкдаьтта - миллионнаш тоннаш	17,2	118
Іаламан газ-миллиардаш кубометраш	4,4	159
Электроэнерги (районни электростанцеши блокстанцеши) миллиардаш киловатт-сахьаташ	33,0	111
Сода кальцинированни эзараш тонаш	274	108
Серни кислота — эзараш тоннаш	782	106
Минеральни удобренеш — миллионаш тоннаш	2,0	108
Автомобилий покрышкаш — миллионаш	2,3	113
100 киловатт тІех дола электродвигателаш—эзараш	2,5	108
Металл теда станокаш—эзараш	21,0	103
Автомобилаш — эзараш	84,3	105
Тракторaш — эзараш	35,0	106
Тракторий нухараш — эзараш	23,1	109
Тракторий косилкаш — эзараш	11,2	265
Магистральни тепловозаш — цаІаш лоархІаш	86	226
Магистральни электровозаш—цаІаш лоархІаш	55	137
Мухь кхухьа магистральни вагонаш — эзараш	6,5	105
ГІишлон хьу кийчъяр (колхозашеи хьу кийчъеча кхычари кийчъер йоацаш) — миллионаш кубометраш	44	106
Цемент — миллионаш тоннаш	4,9	119
шифер — миллионаш условни Іаькъаш	370	114
Аьшкбетонна сборни конструкцеши деталаши — миллионаш кубометраш лоархІам бола изделеш	2	151
Искусственни волокно — эзараш тоннаш	27,4	112
КІадаш — миллионаш метраш	935	102
Зипаш — миллионаш метраш	48,7	107
Лена кІадаш—миллионаш метраш	77,5	112
Даьреш — миллионаш метраш	139	115
Кога телата гІирс — миллионаш лоархІаш	57,2	114
Кахьат — эзараш тоннаш	361	107
Песок - шекар — миллионаш тоннаш	11	188
Дулх (колхозашеи бахача наха шоаштеи доаккхар а хьатела бедал а йоацаш) — эзараш тоннаш	211	104
Чкъаьрий (совнархозийн моттигерча советийн промышленносте гІолла) — эзараш тоннаш	369	118
Консерваш (совнархозийн моттигерча Советийн промышленносте гІолла) — миллионаш условни банкаш	444	110
Маша даьтта, нахча, кхыйола шурий продукташ, шури, лоархІамаша лерхІаш (колхозашеи вахача наха шоашта йоахараши йоацаш) — миллионаш тоннаш	1,6	180
Мерзача шури продукци—миллионаш тоннаш	0,7	425

Промышленни продукцен кертера тайпаш, царна юкъе кІора, мехкдаьтта, газ, аьшка руда даккхара, аьшк-болат, прокат, аьшка турбаш, рафинированни цІаст, алюминий, даш, цинк, электроэнерги, бензин, дизельни доагам, каустически кальцинированнии сода, серни кислота, синтетически каучук, автомобильни покрышкаш, Іы лела гурбаш, кузнечно-прессови машинаш, автомобилаш, тракторaш, тракторий нохараши культиватораши, мухь кхухьа вагонаш арахецара 1958 шера январь—февраль бетташка йоагІа план тІех кхоачашъяьй. КІеззига — дукха кхоачашъянза йисай чон лоаладара, металл теда цхьайола станокаш, тепловозаш, шифер арахецара план.

Шин бетта йоагІача планал тІех арахийцад бахача наха дуккха эша товараш: боамбе а лена а кІадаш, зипаш, даьреш, искусственни волокно, кога телата гІирс, каьхат, шекар, дулх, колбасий изделеш, мерзача шури продукци, ганарий даьтта, кхыдола товараш.

1958 шера хьалхарча шин бетта промышленноста болхлой къахьегама овсарле лакхъяра план 101 процент кхоачашъяьй. ДІадахача шера январь — февраль беттащца нийсйича промышленносте къахьегама овсарле лакхъяьннай 7,5 процент.

СССР-а Министрий Советера Центральни Статистически Управлени.

Колхозни строй дlахо а дегlайоалаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи дола дош дерригача халкъо дувц

* * *

Колхоза лаьттан цхьа да хила веза

Ткъаьитт шу гаргга ха яьннай тха станце—Нестеровске «Хлебороб» яха колхоз вlашагlъелла. Паччахьалкхено цунца йиллара райцентре машинно-тракторни пункт, хlаьта цхьа шу даьнначул тlехьагlа Орджоникидзевски МТС йиллар. Цу дерригача шерашка вайх, юртарча къахьегамхоех, хlаране вахар айхха дувзаденна хиннад колхозацеи машинно-тракторни станцеи.

Хlанз ткъо шу даьннад аз тракторни бригаданна доал ду. Сона сай бlаргашта бlаргадайнад колхозни строй чlоагlъярна машинно-тракторни станцеша даь lалаьмате боккха лоархlам болаш дола гlулакхаш. «Путь к коммунизму» яхача духхьал тха цхьан колхоза кхашка болх беш ялх тракторни бригада я, 57 трактор, пхийтта комбайн, дукха кхы тайпа чоалхане машинаш, механизмаш а йолаш. Иштта йlаьхий техника хилар бахьан долаш тхо кхоаду итт эзар гектар гаргга долча лаьттан тlа де мел деза балхаш ший ханнахьа даь даха, тхой боахамцара дукхагlа йолча моттигашта механизаци яьй, шера тlабозагlа пайда ийс миллион сомал совгlа боаккхаш лакхбаьб, колхоза трудоденах доагlар тlакхийттад. Сона белггала ховш да, хозача дешаца МТС дага ца лоацаш, колхоза боахама хьалхашка цар яьккха сийле бахьан долаш механизаторашта баркал ца оалаш тха юрта саг воацилга.

Цхьабакъда даиманна шийна тlачlоагlдаьча лаьттан тlа бокъонца шийга доал дулургдолаш чlоагlъеннай тха колхоз хlанз. Боахаманна лоадам боаццаш, шолха доалдаро колхоза хьинар айдалийтац, цун экономика дlахо дегlаяр юхадетт Овлангара денз эргадаьннад тха дерригача балхий гlулакхаш, хlаьта Коммунистически партес хlанз lалаьмате нийса оттаду колхозашта доал делга эргадаккхара дош.

Кхашка деча балхащца бувзабенна са болх хиларах укх тlеххьарча шерашка кхаьстта а чlоагlа хоалуш яр цхьан лаьттан тlа доал деш ши да хиларо еш йола новкъарленаш. Мария Григорьевна Сидоровой бригадацарча полеводашца айхха безаме ювзаенна йолаш болх беш хьаснай тха тракторни бригада. Хlаьта а халахетараши къовсамаши доацаш хилацар тхо. Тхо кхаш ахадезаш хулар, хlаьта полеводаша лаьтта цlендаь а ца доаккхаш тракторащ сайце латтар. Полеводий бригадиро сихха хьажкlашта культиваци яккха еза яхача ханна, лаьтташ оаха трактораш тхогара дlа а яьхе «тlехьайисача» бригадашка йохийтар МТС-а дирекцес. Тракторашта гlулакх де аьнна хьабеннача колхозникаша аз аьннар де тигацар, хlаьта трактористаша нов. Сидоровас яхаь ца деш моттигаш а хулар.

Боахама доал делга тоадар духьа керда комплексни бригада вlашагlъеллар оаха. Цу гlулакхо аттача баьккхар тха болх. Цхьан комплексни бригадана доал делга сона тlадиллар. Цунах сога йиш хилар МТС-а техника а колхоза низ а полеводаш, животноводаш, механизатораш эггара эшшача моттигашка увттабе. Начальникаш—бригадираш, фермай заведующеш, учетчикаш, помощникаш — кlезигагlа хилар, болх тоабелар. Дlадахача шера халача хьалашка цхьан гектара тlара яьккхар 20 центнер кlа, 45 центнер фуалъяьхача хьажкlий, 22 центнер гидуаргий, хlара lатта 13 тонн силос кийчйир.

Комплексни бригадо ше дикагlа хилар хьахьекхар, цхьабакъда МТС-аи колхозаи юкъера дерригча чоалханера гlулакхаш дизза кхоачаш динзар.

Шинна а даьна товр а деш МТС-а директораи колхоза председателаи болх бе хала дар сона. Комплексни бригадан бригадир волча са гlулакх ши духьа дар: цхьан ханна колхозник а механизатор а вар со, МТС-а а колхоза а болх цхьатарра, озабезам боацаш дlабахьа безар. Из массаза а дулуш дацар. Къайле йоацаш да, МТС-а директора, кхы мел долчул чlоагlагlа кlаьда лаьтта ахара план гектарашца кхоачашъе ловш хинна хилар а, хlаьта колхоза председатела, къахьегами ахчеи кlезигагlа а доадеш продукци дукхагlа чуя ловш хинна хилар а.

Тайп-тайпара, ши духь распоряженеш сайга кхаьчача сайна бакъахьа хеттар дора аз. Еррига отчеташи сводкаши МТС-геи колхозагеи дlателар, планаши, нарядаши, заданеши, взысканеши а цу шинна даьгара хьайийора. Шиннахьарча а бухгалтерес баьр цхьа болх бар. Хlанз а кхаьчай тха бригадага балха цхьатарра ши задани, кlал яздаь тайп-тайпара ши кулг хилар мара кхы башхало а йоацаш. Вайна массанена а ховш да цхьанне ларах МТС-а директори, цунна тlеххьа колхоза председательи, цунна тlеххьа главни агроном, главни инженер, механикаш, колхоза специалисташ бригадашка ухаш хиннилга. Хlаране ше-ший дар дувцар, хьалхагlа баьхкарий указанеш тlехьагlа баьхкачар йохайора — тамаш а яц, селларча приказех малагlчунга ладувгlаргда ца ховш бригадирий корта хьувзащ хинна хилар.

Дика болх ба шолхаленца, формаьна доал делга дlадоала ха хьакхаьча. Хlаьта новкъоста Хрущева доклада тезисаш lомаяь се ваьнначул тlехьагlа са безам ба шийна тlачlоагlдаьча лаьттан тlа визза цхьа да а хинна колхоз дlаэттача гlулакх дикагlа дlадахьарна сайна хетар дlаала: Эггара хьалхарчоа сона хет, шийна мел эша техника паччахьалкхенгара хlанзе а эца низ болаш я тха колхоз, аьнна. Уж эцаш дlадаха ахча юха меттаоттадергда еррига продукташ алсама яхарцеи уж яхарга дlабода мах лохбарцеи.

Еррига 57 трактор эца еза аьнна хетац сона колхозо. Хlанз ах мукъ мара бац царна тlа, долче, нагахьа санна колхозо механизаторашта кхы а болх тlабулле а 40—45 трактор тоъаргья.

Чlоагlа лоархlам болаш да, райисполкомаша вlашагlйохкача мах увттабеча комиссеша нийса болхбар. Цу комиссена юкъе тракторни бригадай бригадираш хилча бакъахьа хет сона. Массанештачул дикагlа довз царна машиний хьал, уж мелла тишъеннай хов. Царна ловргда лохагlа — лакхагlа боацаш боаггlача тайпара техникан цхьатарра мах белга.

Цхьабараш кхераш ба, колхозашта чоалхане машинаш ларттlа лелае ховрг мичад яхаш, техника йовза а йовзаш царна lунал де ховргдац, яхаш. Кхера хьашт долаш дац. Техникан да ше йолча колхозо доал ца деш ютаргьяц из. Цхьа да а волаш гlулакх дикагlа латтача моттигашка комплексни бригадаш хургья, хlаьта уж тайпа бригадаш масса а моттигашка вlашагlйохка а еза. Комплексни бригадан бригадир хулалургва агроном, зоотехник, инженер, болх бовзаш вола механизатор — практик, хьинар дола организатор. Цхьабакъда мичча бесса хуле а, комплексни бригадан бригадира помощник, шийх тийша шийга дlаеннача техника жоп лург долаш вола механизатор хиланза варгвац. Цул совнагlа инженер а хила веза техниканна тlавилла колхоза председатела заместитель лоархlаш.

Со тешаш ва, тхоайяр санна йолча колхозашта РТС-е машинашта ремонт елга гlойленагlа доацилгах. Тха юртбоахама артеле йоккха машиний парк я, царна цlаккха а яьяц кхычахьа ремонт. Цу гlулакха тха ва механик, завгар, машинаш лелаю говза болхлой, станокаш я. Колхоза низ кхоачаргба ший машинно-тракторни мастерской хьалъе, массаза йоккха говзал йола токарь, слесарь-монтажник, сварщик, медник лелаве. Тlаккха тхога йиш хургья машинашта ремонт е, нагахьа санна машинашта ремонт яра массехк говзал хьалхе lомаяь хlара тха комбайнер е тракторист а дlалаьрхlача. Сона хетаргахьа, капитальни, ремонтана дlатела мегаргда машиний цхьадола чоалханера доадокъош.

Бакъда, машинашца цхьана, дерригa Нестеровски МТС ков, мастерской, гаражаш, складаш колхозага дlадехкача дикагlа хургдар. Цхьабакъда, вайна махарра, экономически низ боацаш йола тха районерча шин колхозаи лоалаха уллача Первомайски районерча колхозаштеи гlулакх дарна йита лаьрхlа я из МТС. Сона из дош нийса хетац. Цкъа-дале, сунженски шин колхоза шишша трактор эшаргья, хlаьта ха йиллача цар уж хьаэца низ а кхоачаргба. Шозлагlа— дале, Первомайски района колхозашта къаьстта шоашта тракторни колонна а йилла, из Орджоникидзевски РТС-на дlатlачlоагlйича дикагlа хургда. Паччахьалкхенна пайдана мичад массехк багийча колхозашта гlулакх де къаьстта МТС лелае. Ха а йилла багийча колхозашка тракторашi машинаши ехкача-цу колхозашка сихагlа низ боргба аьнна хет сона.

Эггара халагlа дола гlулакх хила мегаш да колхозий механизаторашта къахьегамах мах увттабелга. Хьалхарча юхьига мара лелае йиш хургьяц колхозий хlанза МТС-ашка йолаш йола гаранитийни мах тела нормативаши расценкаши. Дlахо йодача хана хувца езаргья нормаш, доахача алапешка хьажжа уж нийсъе нагахьа санна берригача колхозникашта ярашца нийс ца йойя а, жаlуний а кхыча лоархlамегlарча животноводий а ярашца мукьагlа нийсъе. Механизаторий кlезигlа материальни безам тlагlоргбола гlулакх де мегаргдац, хlана аьлча говзагlа бола болхлой дlа а бувлаш, болх кlалбутаргба цо. Из гlулакх аттагlа кхоачашдарна колхозе мелбола механизатораш трактористаш универсалаш хилийта беза. Царех хlараваар хьашт долча марках йолча трактор тlа а комбайна тlа а болх бе, фермашкара оборудованеш тоае ховш, гlишлонаш хьалъяра говзалаш йоахкаш хила веза. Иштта тайп-тайпара говзалаш йолаш уж хилча царна диззача шера бе болх а хургба цар алапеш лох а лургдац.

Колхозашкарча кадрашта кхы а доккхагlа декхараш тlадожадергда хlанз вахаро. Хlанз йиш йолча ханна колхозаша шоашка чуоза беза кертттера говзалаш йолаш бола эргайоахача МТС-ашкара болхлой. Къаьстта чlоагlа эшаргба хlанз дипломаш а йолаш, продукци хьаяккхарга дlабода мах оттабеча йизза порядок оттае а бригаданна шийна хозрасчет оттае а ховргдолаш бола плановикаш — экономисташ. Хlанз вайна эггара чlоагlагlа эшаш дола гlулакх да колхоза боахаман экономика lомаяри цун план оттаяри.

Даггахь раьза хилар со новкъоста Хрущева доклада тезисашта юкъерча, колхозий кадраш кийчъяреи итт класс яьккха даьннача вай бераштa къаьстта юртбоахаман курсаш яхкареи хьакъехьарча разделана. Сона хетаргахьа, колхозий кадраш кийчъяра йолча йоакхонахи цунга дlадодачохи цхьа дакъа пачч ахьалкхен качара хьа а даьккха, колхозашта дlатlадилла ха хьакхаьчай. Цо дlахойтаргда колхозий председателаштеи правленей членаштеи шоаш деша ухийтача наха хьалхара шоаш бехктокхаме хилар. Духхьал дlаала дезаш да, разнарядка кхоачашйича-гlоне кхы бала а боацаш, эггара хьалхагlа тlаlоттабенна нах курсашка ухийташ моттигаш кlезига хинна ца хилар. Цхьан курсера кхича курсе ухаш, цул тlехьагlа геттара дlа а баьле дlаухаш а бола сатем байнараш а нийслора. Из тайпа да воацаш дола гlулакх дlадаккха деза.

Геттара нийса да РТС-шка гlолла lалашъе еза колхозаш техникаца, запчастешца, доагорца, удобренешца, яхилга. Вай промышленностено, хlара заводо, берригача конструкторий эргбаккха безаргба беррига болх, колхозашта эггара чlоагlагlа хьаштдолчар а цар заявкай а лоархlам бе безаргба. Моттигерча хьалий а колхозашта эшара а лоархlам а боацаш, МТС-ий цlерах техника ухийташ хинна гlулакх дlадаргда. Из тайп гlулакх бахьан долаш тха МТС-а коа бlарчча шераш доахаш lокхайса яда бlаьш эзараш сомий мах а болаш пайда хьа а ца луш йола еза машинаш. Уж мукх юъ, пайдана йоацча йоал. Дерригa бахьан фуд аьлча тоаде йиш йоаца айпаш доахкаш уж хьаяр да.

Ялат раздельно чуэцарна, дlа-юха хьайза ца йоалача тlехьаювзача агрегаташта меттел, шоаш лела комбайнаш шоашта промышленностено яхкийтар догдоахаш я колхозаш. Царна эш тlехьтайса орудеш йола трактораш, царна дукхагlа эш скрепераш, бульдозераш, грейдераш, канавокопателаш, юхкаш хьалйоаха техника. Тха яр санна йолча колхозага хиш декхарна а, юхкаш хьалъяхарна а, кердача лаьтташ тlа балхаш доладарна ший бригада вlашагlйоллалургья, аьнна хет сона. Вlашагlтехача йоккхийча колхозашта мухь кхухьача автомашинел совнагlа, легковой автомобилаши мотоциклаши хlанз къаьстта чlоагlа эшаш хилара а наьха санна лоархlам бе беза. Колхозий председателий хиларал совнагlа берригача специалистий а бригадирий а дlа-юха лела транспорт хуле боахаманна доал дикагlа дулургда. Райисполкомашка производственно-технически советаш яхкара гlулакха со геттара раьза ва. Районни планови комиссешца цхьана совета членийн йиш хургья пайданагlа йолча оагlорахьа боахам берзабе, хlара колхоза дlахо хургйола торонаш йовза, шоашта бакъахьа хетараш дувца, колхозаштеи лоалахарча районаштеи, юкъера бувзам тоабе. Хьалха районашка хинна юртбоахама отделаш юхаяхкача бакъахьа яр, яхаш къамаьлаш а да хьахозаш. Сайга хьаттача, уж хьашт яц аьнна хет сона, паччахьалкхенна а колхозашта кlезига пайда баргба царгара, цхьабакъда боарам боаццаш дукха каьхат-м lоврга, колхозашка дукхагlа яха доладургда приказаши, инструкцеши, телефонограммаши. Ужжамо мара эшаш яц инспекторски группаш а, хlана аьлча цар а лохбергба колхозашкарча керттерча болхлой бехктокхам.

Дувца хала да, партен Центральни Комитета февральски Пленума исторически соцамо дог гlоздаьккха наха хlанз колхозий юрташка къахьегам мел чlоагlа айбеннаб, хоржамашта хьалхарча яхье полеводаша, животноводаша механизатораша мел боккхача безамца дакъалоац. Са доккха сий даьд Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета депутатталла кандидат оттаваь. Хlаьта дог делача хана болх сихагlа а, аттагlа а, дикагlа а лел. Ерригача бригада, кен дlабийнаб, гидуаргаш дlайийна яла йоалл хадданза кхашка удобренеш дlакхухьаш я. Тхоай къахьегама толамаш оаха хетаду вай коммунизм котъяларга дугаш йолча кхоачарагlча Коммунистически партена.

И. НЕЧАЕВ,
Нестеровски МТС тракторни бригадан бригадир.

Магlалбикера къахьегамхой партен соцама раьза ба

Малгобекски МТС-а механизаторашa теркаме дувц дlахо колхозни строй дегlаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи дола Н. С. Хрущева тезисаш. Из-м кхеталуш а да: дувцар юрта къахьегамхой вахара лоархlаме дола дешаш да.

Механизатораша чlоагlа могабу партес ший ханнахьа баь соцам. Йиълагlча тракторни бригадан бригадиро Латунов Петрас аьлар:

— Машинно-тракторни станцеш эргаяхар партес нийса а ханнахьа а ду. Аз болх бу МТС-е 12 шера, хlаьта уж мероприятеш езилга дика кхета а ду аз. Керттера тхо раьза дар фуд аьлча, юрта боахама продукташ кийчъяр цхьан даь доалах хург долга да.

Хlанзолца хинна МТС-а балха хьалащ колхозни строй дегlаярна новкъарле еш хиннад. Цхьа болх, цхьа декхараш кхоачашдеш бола МТС-а а колхоза а специалисташ дуккхаза а шоайла барта бахка ца могаш хулар.

— Гlулакх иштта дар, — дувц дуккхача хана денз болх беш волча механизаторо Еремеев Павлас,— цхьан участке кхаь специалисто хьалхле лелаеш: колхозни бригадан агрономои, колхоза кертерча агрономои, МТС-а кертерча агрономои. Цу морча хьалашта юкъе бригадири трактористи шоаш хьанга ладувгlаргда ца ховш хулар. Масала, дахача шера иштта хилар. Кlа кхаьчача хана МТС-а кертерча агрономо распоряжени ялар кlа чуэца долале аьнна. Тхо болх болабаь ма даьлла а, колхоза агрономо тхога аьлар;

— Соцабе болх — кlа кхаьча даьннадац!

Цул тlехьагlа станцен агроном хьа а лаха тхо кlа чуэца деза е дезац къоастадаь далалехь ха дlа а яхар, хlаьта болх юкъах а бисар. Цу тайпара гlулакхаш хlанз хургдац.

Гlулакх дика довзаш, дувц механизатораша а колхозникаша а нов. Хрущева доклада тезисаш. Цар белгалду мел пайдане хургда из гlулакх пачч ахьалкхенна а колхоза а.

— Колхозе техника болх ца беш латтаргьяц, — аьлар МТС-а директоро нов. Шкарапутас. — Колхозо шийна эшаш йола машинаш мара эцаргьяц, хlаьта из дика лора а ергья.

«Кавказ» колхоза правленес хlанзехь а белгалдаьд, малагlа машинаш эшаргья колхоза шийна хьалхашка латта декхараш кхоачашдара духьа. Лаьрхlа да станцегара 24 трактори, 8 комбайни, хlаьта кхыйола машинаши эца.

Магlалбикера механизатораш а колхозникаш а вlаши дага а баьнна цхьан уйланга баьхкар, Магlалбике ремонтно-технически станци эшаргьяц аьнна. Цар лоархl, колхоза еррига оборудовани тlехь мастерской а, механизатораш баха цlеное, а нефтебаза а кхыйола гlишлонаш а эца йиш йолаш я аьнна.

Магlалбикан механизатораша а юртарча къахьегамхоша а дика кхетаду машинно-тракторни станцеш эргаяхарах а колхозни строй дlахо дегlаярах а партес баь соцам адамий хьал-торо кхы дlахо тоаярна чlоагlа лоархlаме болга.

ГАГИЕВ П.

Назранерча хьоар доаккхача завода болх айлуш латт

Зlаммига мара йоацача Назранерча хьоар доаккхача завода коллективо а лоац дерригача советски халкъо дlахьоча сийлен чlоагlагlа айлу бахархошта хьалхашкара завода бехктокхам, хlаьта цун коллективо из дика а кхетаду. Вешта хила йиш а яц-кх доккха декхар да завода хьалхашка латтар — къахьегамхошта тоъала хьоар хилийтар lалашдар.

Из кертера декхар дикагlа кхоачашдар духьа завода даха шу чакхдоаллаш реконструкци йир. Тlехьарча шин-кхаь бетта завода коллективо тlагlертта lома а яьй, кара а ерзаяьй керда чоалхане йола техника. Боккъолдар аьлча-м караерзае йийзар бlарчча керда завод яр, хlана аьлча, къаьна машинаш цlенъяь дlа а яьха, керда машинаш а оттаяьй, хlаьта завода мощность 2-2, 5- за лакх а еннай.

Шоай бlаргашта бlарга а гуш, шоай кулгашца завод эргаяьккхача болхлоша толаме дlахьу завода болх. Январь бетта план кхоачашъяьй 139,5 процента, февраль бетта план 152 процента.

Дог гlоздаьнна баьхкаб завода болхлой таханарча дерригача халкъан дезача денга. СССР-еи НГlАССР-еи Лакхехьарча Советашка хоржамаш дара сийна коллективо шийна тlаийца декхар — хьалхарча квартала план 16-ча марта кхоачашъе аьнна — сийленца кхоачашхиннад. Квартальни план кхоачашъярах коллективо рапорт делар 5-ча марта! Шин бетта, планал совгlа, арахийцад 2250 тонн хьоар, е 1650 эзар мах бола продукци. Из доацаш, ер квартал чакхъялалехьа планал совгlа арахийца хургья 4800 тонн е 3770 эзар сом мах бола продукци.

Лоархlаме айеннай балха овсарал а. Из хилар январе 118 проценти, хlаьта февраль бетта 130 проценти. Дикка кхояьй электроэнерги, тоъала лохбеннаб продукцех шийх дlабода мах.

Мишта карагlдаьннад уж толамаш?

Эггара хьалха а керттера а оаха теркам баьр нах, кадраш кийчъяр да. Ховш ма дий, мелла дика машин хуле а, сага говзалга хьежжа мара цо болх ца белга. Из кхета а деш, дукха къахьийгар оаха говзал ховш бола болхлой вlашагlтоха гlерташ. Керда заводе баьхкача гlалгlашта (уж 100-нел совгlа а бар) лоацчача хана йола курсаш хьаелла йийзар, тlехьагlа шоай балха моттигашка lомабе бийзар.

Хlанз дика хоалуш да оаха хьийга къа дайна доацилга: селханара плотникаш, штукатураш, колхозникаш тахан хьоар доаккхача завода говза болхлой а хинна дlаайттаб. Дукха а яха йиш яр дика къахьегача болхлой цlераш. Масала, производственни бригадашка юкъе дуккхача хана денз хьалха латташ я дукха ха йоацаш мукомольни техникум яьккха нов. Ужахов Б. сменни инженер вола бригада. Грузчиквий бригадашта юкъе дикагlа къахьегаш я нов. Точиева бригада. Технологически процесс дика lомаеши мукомолий производственни бригада дика лелаеши ва къона специалист техник нов. Костоев. Ший декхараш дика кхоачашду ОТХК начальника нов. Котиев А.

Назранерча хьоар доаккхача завода болх лоархlаме айбар дола мара деннадац. Кхы а дукха къахьега деза цу заводо мехка дикагlа а йоккхагlа а йолча хьоар доаккхача предприятешта нийсса болх бар вlаштlехьадаккхарна.

Завода болхлоша а гlулакхебараша а массане цхьа барт-цхьоагlо йолаш, кхадж тосс коммунистийи парте боацарий блока кандидаташта тlехьа, дlахо шоай вахара хьалторон йоакхо ергйола халкъан викалаш харжара духьа.

ХАУТИЕВ Дж.,
Назранерча хьоар доаккхача завода директор.

Акхарна тосс харжархоша кхадж

Берригача советски наьха цlай долча укх дезача дийнахьа, коммунистийи парте боацарийи блока кандидаташта кхадж тоссача 16-ча марта, СССР-еи НГlАССР-еи Лакхехьарча Советашка депутаташ харжа, гlадбаха хоржамий урнашка болх 46-ча Пседахски хоржамий округера харжархой.

Харжархоша дегаш гlоздаьнна деча къамаьлаца вlаший бувц шоаш кхадж тоссаргбола кандидаташ. Цхьана lобоагlача наха юкъерча воккхача саго дувц: «вай долх тахан вай паччахьалкхени республикани керттерча органашка — Лакхехьарча Советашка, халкъан дикагlа бола къонгаши мехкарийи харжа. Сона йоккха дега гlоз я тахан, ше мел яьккха ха ахархо волаш яьккхача Дауда вol — Гуноев lумар Нохч-Гlалгlай АССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла харжар. Из хила мегаргволаш ва депутат».

Цунца боагlараш цхьа барт болаш хьаллоац воккхача сага дешаш. Царна массанена а вовз Гуноев Дауда lумар.

Фу саг ва lумар?

Гуноев Дауда lумар ваьв 1930 шеора Долакоа. 6 классера дешар дийша выьннав из. 1944—46 шерашка Павлодарски областе «Хлебороб» яхача колхозе тайп-тайпара балхаш деш хиннав lумар. Тракторист волаш хиннача ший воккхагlа волча вешех, Гиланех хьегаш вар lумар. Цунна а цун балха а бlарахьежаш механизмашца боккха безам хила ваьлар lумар. 1946 шера трактористий курс а яьккха, цу шера июнь бетта тракториста болх бе волавелар из. 10 шера трактористалла болх бир цо, болх бешшехьа комбайнаш а автомашинаш а lомаеш. Эшача метте комбайна тlа а автомашина тlа а болх бора lумара. 1956 шера тракторни бригада бригадира — Социалистически къахьегама турпалхо волча Филев Григорий Игнатьевича помощникалла вахийтар из дика болх беш а, механизмаш дика ховш а хиларах.

1955 шера Ерригсоюзни Юрта Боахаман Выставке (ВСХВ) вахийтар lумар, цига «ВСХВ доакъашхо» яха медаль елар цунна.

1956 шера 20 октябре СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указах «баьш ахарах» яха медаль елар lумара. Дуккхазза сийлен грамоташ а ахчан совгlаташ а тийннад цунна. lумар шозза язваьв Павлодарски областа Лазовски МТС сийлен книга тlа.

1957 шера февраль бетта цlавера lумар ше ваьча юрта, март бетта трактористалла балха вахар, хlаьта 1-ча августа тракторни бригада бригадиралла оттавир из. Иштта ба Гуноев Дауда lумара къахьегама никъ.

Цудухьа оттавир из «Ингушски» совхоза къахьегамхоша 46-ча Пседахски хоржамий округе гlолла НГlАССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла шоай кандидат.

Цун бригада я тайп-тайпарча къамех бола нах вежарий санна барттайна, дика доттагlал юкъе долаш вlашагlкхийтта бригада. Цунца ба трактористаш: хlире — Кубецов Анатолий, нохчо — Бельтоев Ахьмад, гlумке — Джантемиров Мовлад, эрсе — Мордачев Иван, — нохчо Бамбатов Зовра, иштта кхыбараш.

lумарас ший гlулакх дика довзаш беча балхо, лелаеча хьалхалено чlоагlдаьд царна юкъера доттагlал. Из бригада совхозе эггара хьалха яьлар 1957 шера гурахьа тlехь кхача культураш чуийца, гурахь дlадув ялат дlадийна, юртбоахаман механизмашта ремонт яь. Укх шера бlаьсти совхозе эггара хьалха арабаьлар уж бlаьстан балхаш де а.

Шоай отделенен 400 гектар лаьтта аьхар цу бригадо укх деношка, хlар трактористо 150—190 процент план кхоачаш а еш. ДТ-54 яхача трактора норма 6,4 гектар йолча цар оахар 10—11 гектар лаьтта. 800 гектар оахам макха баькха кийчдаьд, кен дlабийна баьккхаб, гурахьа дlабийнача мукха 300 гектара тlа макха баьккхаб. Культиваци яьи, макха баьккхаи, кхыдола балхаш даьи шоай отделенен дерригa лаьтта ялат дlаде кийчдаьд. Цул совгlа бригадо доккха новъостал даьд лаьтта ахарца 3-ча отделенена а.

Иштта болча наха тос тахан харжархоша кхадж.

Дукха езача шоай Коммунистически партенеи Советски правительствонеи гонахьа шоаш кхотабенна хилар цlаькха а хьахьекхар тахан, машаре къа а хьегаш коммунизм хьалъеш боахкача советски наха.

Д. ХЬАКИМОВ, П. ГАГИЕВ.

lилман-атеистически пропагандан семинар

ССКП горкомийи райкомийи штате боацача лекторий, политически а lилман а хьехамаш доаржадеча Обществон лекторий — общественникий, lилман - атеистически пропагандан дешай ВЛКСМ райкомий докладчикий пхе дийнахьа йола семинар йир ССКП Обкомо. Берригаш а 250 саг вар семинаре, царех ахаш гаргга нохчийи гlалгlайи бар. Семинаре хиннараша ладийгlар «Религехи религи дlаяккхара наькъехи марксизмо-ленинизмо яхар», «Лаьттан тlа дахар доладаларахи дунен лоаттамахи» яхача лекцешка. Кераста дына а ислама а реакционни гlулакхах лекцеш йийшар. «Ислам хадаларахи цун социальни чулоацамахи», «Къорlа, цун хьадалар, хьехам, догматаш», «Ислама лостами цун секташи», «Кхалсагах ислемо яхар», «Империализман а колониальни система йохача а хана дола ислам» яхача профессора А. И. Климовича йийшача лекцешка къаьстта теркам тlабахийта ладийгlар семинаре хиннараша. Ший лекцешца профессора Климовича исторически йоккхача материалаца къьгга а дика кхетавеш а довзийтар ислама хьадалари цун реакционни чулоацами, наьха кхетама чухь долча дынах юхедисарашца мишта къовсам лоаттабе беза дийцар.

Лекцеш ешаш иштта къамаьлаш дир города Грознен дешара заведеней преподователаша н. н. Дулейрана, Лизуновс, Шерстюковс, кхыбараша а.

lилман - атеистически пропагандан опыт вlаши йовзийтар семинаре хиннараша. Шовзткъазза совгlа Дуненах, Лаьттан искусственни спутникех ше йийшача лекцей опыт йовзийтар нов. Ляхоцке, нов. Шаиповс дийцар нохчаштеи гlалгlаштеи юкъе ше еча lилман-атеистически пропагандах. Нохч-Гlалгlай метта а литературан а lилман-тохкама института директоро нов. Саламовс дийцар вай республике даьржа долча Кунта Хьажии кхыбарийи реакционни гlулакхах а цунах дувзаденна нохчаштеи гlалгlаштеи юкъе бе безача кхетама балхах а.

Лекторашеи докладчикашеи боккха теркам тlабахийта ладийгlар Горячеисточненски школан учителло нов. Колодес лекци ешара опытах дола «lилман доацарех тешари» яхача дийцачунга. Ший лекцешца нов. Колодес юкъе йоалаю кинаэша ювцача йоацача тамашенехи даьлахи дола дагалаьца харцдувцараш гучадоаха опыташ.

Семинар йисте йолаш къамаьл даьча ССКП обкома секретаро нов. М. К. Фоменкос кхетавеш дийцар республике lилман-атеистически пропаганда чlоагlагlа айъяра декхарех.

Н. ОСИПЕНКО

Хьалха—Слесарев Степана бригада

Кердача балха толамашца белгалдаьккхар хоржамий ди Старогрозненски бурув деттача конторо. 16 марта планал совгlа 300 метр бурув тоха аьнна, цар денна дош кхозза тlеххоачашдаьд.

Хlанз скважинашка Татарени, Куйбышевеи, Краснодареи нефтяникий кхайкарал дувц. Цу кхайкарало тlахьех нефтяникаш керда балха толамаш дахарна, мехкдаьтта а газ а яккхареи царна переработка яреи шера план ханал хьалха кхоачашъяра духьа къовсам лоаттабарна.

— Промысловикийи нефтепереработчикийи толамаш вай, буровикий, мехкдаьтта лохарий, балхага хьежжа хургда, — йоах буровой мастеро Степан Егорович Слесаревс.— Къовсам лоаттабергба вай скважинаш чехкагlа яхарна тlехьа.

Из керте латташ йола бригада конторе массанел хьалхаьннай. Дикагlа болча буровикашта чlоагlа бехктокхаме гlулакх тlадиллар: 3750 метр кlоаргал долча лакхерча мелови отложенешка мехкдаьтта тахка аьнна. Болх дика ховча мастера Степан Егорович Слесаревс хьалхле лелаеча бригадо тlехкlоарга йола Хаян-Корт-5 яха скважинанна бурув детт. Цар йоакх из скважина планаца лаьрхlачул шозза сихагlа. Забой хlанзехь а 2200 метр кlоаргъеннай.

№ 5 йола тlехкlоарга скважина 1959 шера 1 январе йистеяккха лаьрхlа яр.

— Тха торо я проектни кlоаргал лоархlаме хьалхагlа — 7 ноябре — кхоачашъе, — аьлар мастеро, шера план ханал хьалха кхоачашъяра гlулакхаш дувцаш.

Нефтяникаш кийча ба шоаш денна дош сийленца кхоачашдарна беррига низ тlабахийта.

Литературни оагIо

Яндиев Ж.

Тахан со гIозваьннав

Тахан со гIозваьнна, дог делаш,
Безаме бIарахьеж хьона, даьхе!
Вода со гIадваха, дог делаш,
Ираз кора ца доагIаш хьа маьхе.
Фордаш санна лат хьа кхаш,
Йистера-йисте бIарг ца кхоачаш,
Аренаш я лепаш бесаш,
БIаргагуча гIай-такилг доацаш.
Нана мо беркате я хьо, даьхе,
Нах ба гIозбаьнна бахаш,
БIарг кхачац хьа иразан бухе,
Малх ба камаьрша лепаш.
Сийдола, дог-майра даьхе,
Хьа сийрдача наькъах со теш.
ВагIаргва со тоъал хьа маьлхе,
Дега хьаьсаца хьона догам деш.

Муталиев Хь.-Б.

Даьхе бахьан

Даьхен назмаш, назман мерзаш
Гарга хет.
Даьхен наькха бувхьар хозаш,
Кхайк поэт.
Новкъост, еннай вайна къонал
Даха, дела.
Вай сийрдача тIехьен моаршал
Айде пела!
Турбаш, лакхагI гIол шоай сигал!
Лакхле уйла!
Вай сийрдача тIехьен моаршал
Айде пела!
Малх, хьо даьхен дукъ тIа тахан
Сийрдабала!
«Iаржа дошув», цун хьоаст
бахьан
Айде пела!
Хов вайн деной дукъ дIакхахьа,
Даа, мела...
Адамий доттагIал бахьан
Айде пела!
Вахаро йоах вайга тахан:
Сома хила!
Даьхе бахьан цун оаз бахьан
Айде пела!

АЛИ ГАНИЖЕВ

ЙоIи бIаьстии

ЙоагIаш латт хьо, хоза бIаьсти,
Сийндеш дуне, ювлаш буц.
ЦIаккха, йоагIаш дог са
хьаьсте
Сона езар бIаргагац!
БIаьсти хоза, йоI а, хоза —
Сона дезар пайда бац,
Хьона дала даьккха зиза.
ЙоI, аз цIаккха диццдергдац!
Зиза мел дезчоа вай дезаш
Даха вай шиъ гIортаргда,
Ахча шийна деннар везаш
Сога дас хьа, ак аргда!
Хьона, из ца везаш хилча
Дас из алар пайда бац,
Везаш воацачунга ийрча
Яха аз хьо, ютаргьяц!

ЛЕТЧИКАХ ОЗДОЕВ МУРАДАХ

Цу малх хьежаш къаьгача
дийнахь
Ди къувкъаш санна хет,
Мохк баккха баьхкача
моастагIех
ГIалгIай кIант майра лет.

Цар вIашка еттача топаша
Уж сийна сигленаш кхайкаю,
Лелхача декъача молхано
Гобаьккха Iаьржа дохк
увттаду.

Лоаман цу аьрзено лелхаду
Уж зовза хьазилгаш санна,
Майрача турпало чувхабу
Фашистий летчикаш бирсвенна.

Уж шера сигленаш готтаяь,
МоастагIий цо етташ хIалакбу.
Кхерам цар дегчу боссабаь,
Летош, цо уж легабу.

Цу сигален да хинна лелар
ГIалгIай воI Мурад ва.
Иштта из майра хьалкхеваьр
Вай Сийдола Даьхе я.

ПЛИЕВ МАХЬМАД

Руслан МУРТУЗОВ.

Или алар дац поэт...

Или алар дац, поэт,
Тахан мехко кхоачам беш.
Мехко вахар хьалха тетт —
Цунна доккха ираз эш.
Мехка къонгех хьо вале,
Декхар да хьа дукха ха,
Цхьаккха адам оттале
Хьалха отта, хье балхä.
Кхееш коммунизман беш,
Мел ца эшар оаха тед,
Партен хьехам тхона беш.
Хьалха вала, хьо поэт,
Хила хьох а инженер
Массе говзал йола пхьар
Вахар дарна кхы тIа шер,
Дицдолийташ дIадахар.
ДIадовзийта Iа, поэт,
Массе мехкарча къама
Хьай халкъ тахан мишта гIетт
Хьегача къин толама.

КАПИТОН ЧАХКИЕВ.

Заман таптар

Хье ваьча лаьттах
Хьай са доаллаш,
Кхеваьча мехка
Дохкаргдоацаш сий,
Хьай халкъан духьа
Кийча волаш вага,
Хьай дог
уйлах дизадий,

Хьай заман таптар тIа
хьажа, доттагI.
Цу тIа язду замо
хьа декхар фуд.

Цо аргда хьога,
ДоагIий хьона баркал,
Цо ергъя хьона
Нагахь йоагIе суд.

Цо дергда белгал
Хьа къонахчал, денал,
Iа яьча гIалан
отторгба цо мах.
Ший сина ваьхар
Вах дунен чу атта,
ХIаьта наха ваьхар
Эзар шера вах.

Январь 1958 шера.

Писатель Гойгов Iаддал-Хьамид

Гойгов Iаддал-Хьамид Серго Орджоникидзе гаргагIара соратник вар. 1918 шера эггара хьалха большевикий парте бахача гIалгIаех цаI ва Гойгов Iадда-Хьамид. Къилбаседан Қавказе хиннача, исторически боккха лоархIам болча, революционни гIулакхий теш хинна ца Iеш, цу гIулакхий дика дакъа лоацаш а хиннав из. Уж гIулакхаш дувцаш язйора цо ший произведенеш.

Писателаша А. С. Серафимовича, В. П. Ставске, Макар Пасынковс, кхыча дуккхача Гойгова доттагIаша тIагIертта аьннадар цунга ше мел яздаьр вIашагIа а теха цхьан книжка тIа арадаккха аьнна.

— Со фу писатель ва? Ма дувц оаш! Со ялатий фронта болхло ва, — аьле вела а къеже, кулг тоссар, иштта хIама эттача Гойговс.

Ше яздаьчох кхоачам ца беш из хилар довза, тIагIертта шийгара дуккха дIадехаш, доаккхал ца дезаш йола цун оамал йовза езар.

Ше яздаьчох кхоачам ца беш хилар — воккхача, маварра волча писателах йоалла дика оамал я.

... 1922—1923 шера Горски республике «Горски Правда» яхача газета редактор волаш болх баьб аз. Цкъа ше яздаь дувцар а дахьаш, Iаддал-Хьамид редакце веча, циггача вайзар сона из.

— Хьажал укханга, кепа тоха мегаргдолаш дий. ГIулакхах мукъа воаццашехь, яздаьдар аз, — аьлар Iаддал-Хьамида, эхь хеташ, вела а къежаш.

Цу хана денз дIадоладир оаха тхоай доттагIал.

Дувцар е очерк яхьаш «Горская Правда» яхача газета редакце воагIар Iаддал-Хьамид.

Зуламхо ва хьо, Iаддал-Хьамид! Iа язде деза хIаьта, хьо, цу хьай Наркомпроде воал. Хьона дика довз галгай истори а вахар а. Граждански тIемах, нахах, хиннача хIамаех дуккха дика дувцалургдолаш ва хьо. Яз а дика ду Iа.

Из цкъа цхьан хана дергда, хIаьта хIанз халкъ дузадар лоархIам болашах да. Даа ялат ца хилча, Iа а дукха яздергдац. Яздеш вагIа ха хIанз а хьатIаэттаяц. Тенна, низ болаш, къамаьла тIера воацаш, кIора санна Iаьржа, морса керта чеш долаш, каста тIайоалаш листа модж йолаш, лоаца мекх дуташ, дегI-кеп йолаш къонах вар Iаддал-Хьамид.

Безаме саг вац аьнна хеталургдола цун куц, цу уйланца саг Iехавеш дац. ХIама оувш, хьаькъал долча цун бIаргашта бIара хьежача ховргдар из иштта долга. Ший иштта хинна куц хувцаш из велакъажаш бIарга вайначоа, из вицвала хала да.

Iаддал-Хьамида со бIара хьежача, сона массаз а дагадохар, нагахь санна велакъежача, саг юхьатIара хувцалуш, хозагIа хуле, из дика саг ва аьнна Л. Н. Толстойс алар.

ХIама дувца ховш, Iалаьмате сакъердаме дувцалуш, хIаьта дувца шортта долаш ва из.

ТкъоалагIча шерашкехь а Гойгова цхьайола повесташи дувцараши Қавказа къамий меттала перевод яьда. Масала, цун «Джангири» хIирий меттала маIан даь да, «Сердал йоаца никъ» — адыгейски меттала.

Геттара дика, мадарра бакъдараш дувцарца, хинна хIамаш бокъонца дувцарца боккха мах болаш я Гойгова очеркаш. Масала, «1918 шерара июль» яха йоккха очерк, «Терски областан халкъий IV съездах» яхар, Дагестана лоамашка гIолла Тифлисера Къилбаседан Қавказе баьхкача Қавказа коммунисташа баьча наькъах язъянь очеркаш.

Гойгова ший очеркаш тIа дика бувц: Орджоникидзе, Шерипов Асланбек, Қалмыков БатIал, Гастиев Андрей, Қесаев Қара-Мурза Граждански тIом латтача шерашка цу тIема тIа дика дакъа лаьца кхы дукхабараш а. Цу берригнешца цхьана дакъалоацаш ше а вар Гойгов.

Гойгова очеркаш художественни лоархIам ца бийцача а, уж язъяр Къилбаседан Қавказа халкъий исторен чухь хиннача йоккхача событешта юкъе дакъа лоацаш а уж шийна бIарга-яйна а хиларах тарра, йиц яла йиш йолаш яц.

Цул доккхагIча а лоархIамегIча а йоазонех я цо ткъаьиттлагIча шерашка вай Партен сий долча деятелах, Қавказа халкъий баьччах — Серго Орджоникидзех язъяь «Серго» яха повесть.

Из повесть печать теха араялалехьа, сий доацача наьха бе а яха, цар цу повестах пайда ийцар. Иштта ейна я из, цхьабакъда хана йIоахала, Гойгова творчество тохкараштa гучаяргья из аьнна ала йиш я.

Нохч-ГIалгIай АССР-а общественни воккха деятель волча писатела-коммуниста вахара никъ Iалаьмате чIоага лоархIаме а байзача пайдане а ба.

Дагавохарах, нов. Гойговна хетадаь, чехкка яздаьча укх мугIарашца цох дола цхьадараш мара дувцалургдац. КIезига мара деце, а, укх мугIарех а пайда эца мег Гойгова творчество тохкаргьяраша.

1896 шера Дошлакъа-юрта ваьв Гойгов Iаддал-Хьамид. Ахархоех хьаваьннав из. 1911 шера Назранера шин классах латта школа йисте яьккхачул тIехьагIа, Iаддал-Хьамид Донской юрта-боахаман юкъерча дешара школе деша вода, из 1914 шера йисте а яьккха, Москверча Шенявске цIерахча сайренарча университете деша вода из. Цига дешаш вар из 1917 шера февральски революци хулача хана.

Гойгов ше ваьча ГIалгIай мехка цIавоагIа. Революцес хьалгIоттайир къаьна Қавказ — деррига хьайна доладеннадар Қавказе.

Қавказа къахьегамхой, городашкара болхлой вIашагIбетталуш бар. Уж кийчлора шоай бокъонца дола хьашташ бахьан хьа да бола къовсам дIаболабе. Паччахьа администрацен реакционни низашта, казакашта керте латтарашта, эпсарашта, буржуазена, дына керте латтарашта черсий аьлашца, хIирий алдаращцеи баделяташцеи, Нохчашкахьарча, ГIалгIашкахьарча, Дагестанерча пантюркистки буржуазецеи бIаьхийча нахацеи бувца юкъара мотт корабир.

Реакционни низаша шоай хур дора Қавказа къамашта юкъе гоамал айъе гIерташ, уж вежарий вIаши боабеча довне бита гIерташ. Махулла чIоагIагIа большевикий партена, Ленина цIера гонахьа кхоталуш дар Қавказа халкъаш.

Къилбаседан Қавказе къахьегамхоша къиза тIемаш деш латтача хана, Буро тIа вера Российски Республикан халкъа комиссарий Совета чрезвычайни комиссар Серго Орджоникидзе.

1918 шера апрель бетта, нов. Орджоникидзес гIалгIай юрташка революционни ячейкаши партизански отрядащи вIашагIтоха аьнна задани енна болх беш хилар студент вола Гойгов Iаддал-Хьамид. ХIирашкахь, Черсий мехка кIайгвардейцашта духьал баьча тIема юкъе дакъа лоацаш а хилар из.

1918 шера октябрь бетта, нов. Орджоникидзес ше рекомендаци а енна, РКП(б) мугIарашта юкъе хьаийцар Iаддал-Хьамид, хIаьта цу шера ноябрь бетта конференце РКП(б) Къилбаседа-Қавказа организацен президиуме а хержар из, «Горская беднота» газета редакторал а вахийтар из.

1919 шера февраль бетта, кIайча бандай низ кот а баьнна, хадданза деча тIемаша низ боха а баь, тIема гIирс а кхоачабенна, тIема тIа боабаь ца Iеш, ерригача армена хиннача тифа эпидемес Iалаьмате дукха нах а боабеш, зенаш а деш, Терски область йитанза даланзар советски эскар. ГIизлярерча аренашка гIолла Астраханеи Военно-Грузински новкъа гIолла Тифлисеи тIехьашка даьлар Советски эскар.

Новкъост Орджоникидзе керте а латташ бола Терски Совнаркома хьалхале лелаераш Буро тIара ара а баьнна. ГIалгIай лоамашка ца бахача баланзар.

1919 шера март бетта РКП(б) Қавказски Краевой Комитетаца бувзамаш оттаде новкъоста Орджоникидзес задани а енна, шийца ши новкъост а волаш Тифлисе командировке вахийтар Гойгов Iаддал-Хьамид.

Лоа текха дIабикъа бар лоамашка гIолла Закавказье бода цаI мара боаца никъ.

Цар бихьа из никъ сага лоалургбоацаш хала никъ бар, иштта хала никъ бар Iаддал-Хьамидеи цун новкъосташеи Тифлисера Дагестане юхабенар а.

1919 июль болалуш вIашагIтехача РКП(б) Терски областной къайлагIарча Комитета Президиума член вар Iаддал-Хьамид.

Партес шийна тIадиллача гIулакха деррига ший са, низ дIабала ховш вар из. Нагахь санна талант йолча, дукха йоазонаш дергда аьнна хьежа йиш хиннача цу писатело эпически йоккхий произведенеш йитаеце, нагахь санна литературан чухь вайна цун йизза йола оаз хезаеце, из Iаддал-Хьамид талант йоацаш хилар, цун мекъал, ше даьчох кхоачам хинна автор висар дац, из да социализм хьалъеча участке бехктокхаме боккха, чолхане болх беш, из мукъа ца хилар.

Ала йизза бокъо а йолаш, ала йиш яр Iаддал-Хьамида:

— Со поэт хила мукха витанзар къовсамо...

Цхьабакъда, Гойговс яздаьр а кхоачам болаш да Къилбаседан Қавказа литература доладаьрий спискана юкъе цун цIи яхьа.

1948 шера, Киргизски ССР-а, город Фрунзе кхелхав Гойгов Iаддал-Хьамид.

Сона хет, Гойгов Iаддал-Хьамид цун произведенех вовзаш хиннача Къилбаседан Қавказа къаьнарча писателаша, ткъоалагIчеи ткъаьиттлагIчеи шерашка хиннача писателаша укх дукха доацача мугIарех цу писателах-коммунистах, белгал ваьнна хиннача дикача сагах а гражданинах а яздаь шоай мугIараш хьатохаргда, аьнна.

М. ПАНТЮХОВ.
1919 шера денз ССКП член ва.

ЧАХКИЕВ ЮВСУП

Джамила Бухиред!

Хьанна езац кортамукъал!
Цул дезагI фуд адамий?
Кортамукъал, хьо ца хилча
Сага дуне-дуне дий?

Из бахьан къувс, Iа
Джамила! —
Лерг йоаца цIи, Iарбий йоI.
Хьа ка яргья; хьа ка яйла!
Елларгья набахтен ниI.

Хьогар Iазап декъаргдолаш
Дунен тIа ба дукха нах,
Мукъа яккха хьо хьаехаш.
Хьоца болаш шай дагахь.

ДIахо доал де Iарбий мехка
Колонизатораш гIерт.
Майра къувсаш, ца агаш ка,
Духьал латт, хьо, Бухиред!

БIаьсти

Сил дукхагI езача
ЙиIий бIарго хьоаста
КIанта дог ва санна
Тхо хьоасташ ера хьо
Тоаенна ва бIаьсти,
Хьо гIоза йоагIийла,
Хьо маьрша йоагIийла,
Ва сийна бIаьсти

Доккхача ловзарга
Халхаяла яьнна
Тоам бола йоI санна,
Ког тайжа ва лайзаь
Ера хьо тха коа тIа,
Сийнча баьца бIаьсти,
Беркате хийла хьо,
Ва къаьга бIаьсти.

Машиний таташца
Аренаш екаеш,
Цу эри арешка
Шера боал ва тувсаш,
Тха даггара ера хьо,
Сийрда яьнна бIаьсти,
Дог делош хийла хьо,
Ва хоза бIаьсти.

Цу маьлха босешка
Тоатолгаш лелхадеш,
Оалхазарий иллешка
Аренаш екаеш
Дега тоам беш ера,
Беркате хьо бIаьсти,
Болх даькъал хилба хьа,
Ва зовне бIаьсти.

Даьре чокхи дувха
Эйхье нускал санна,
Сийна чокхи дийхаь
Кийчъенна, тоаенна,
Хьай дегIах бIубенна
Ма эшша кхаьчар хьо,
Даькъала ва хиларг,
Дог кура бIаьсти.

Хьай бIаргех хий доахаш
Из кхоллам лувчабеш,
Баьца зIога тувсаш
Лаьттан бух ва сийнбеш,
Хьо лаьтта ма ессар,
Тоаенна ва бIаьсти,
Хьо гIоза йоагIийла,
Дог раьза бIаьсти.

ХЬ. ОСМИЕВ

М. М. ХАШАГУЛЬГОВ

Маьрша Iулаш

Гуйра ера.
Цкъаза мело,
Цкъаза чехко
Хьекха баьнна
Баьца гаьнаш
Эго михо.
ГIийла дена.
Нагахь лохо,
Нагахь лакхо
Хьийна лийнна
Нийса наькъаш,
Лечкъо дехко.
Теба ена,
Цкъаза шорто,
Цкъаза бирсо
УвгIа яьнна,
Сийрда бIаргаш
Къерзо берзо.
ГувтIа ваьнна,
Маькар волаш,
Фийла ваьнна,
Цу ший жена,
ТIагIертачоа
Топ тох Iуно.
Оагаенна,
Цкъаза хало,
Цкъаза дархо
Тувсаенна,
ГIийла когаш
Соцо берзо.
Хьалха яьнна,
Нагахь сихо,
Нагахь куро
Ловза йийнна
Маьрша Iулаш
ЦIа дуг бежо.

Юсупов Ч.

Са республика

«Iаьржа дошув» — мехкадаьтта —
Хьа кертера рузкъа да.
ДIа мел дийнар хьувкъ хьа лаьтта,
Хьунаш дукха хьа ма я.

Мехкадаьттан керда хьасташ —
Илдар-гIала, Ачалкхе
Сурт мо хоза хьа городаш
Хургъя кхоана са Даьхе.

Хьох, тха даьй мохк, ергья оаха
Сомий, камсий бешамаш,
Юврргья оаха свеклаш, тхьамка...
Рузкъа дебо дультураш.

Партес йоакхо ю хьа йизза,
Я хьо чIоагIа дегI дахьаш.
Кхы а тоа хьо ялар дийза
Йоахк заводаш, фабрикаш.

БIар мо биза ба, хьо, рузкъах,
Дукха беза, са даьй мохк.
Город таръеш хIара юртах,
Кхы а тхо хьо тоабеш доахк.

А. Хамхоев.

Ираз дола мохк

Ираз додаш да вай дахаш,
Сийрдабаьнна ба вай мохк.
Илле оазаш я хоза екаш,
Сийлахь партин хестаеш.

Цхьаккха хIамах ца хьогийташ,
Ираз деннар я из парти,
Цо дегаш шоай гIоздахарца
Адам да ловзаш, делаш.

Адамий хозне я вай мехка,
Мехка закон да лелаш.
Цо вай даьхе сийрдаяьккхай,
Адамашка бокъо дIакхоачийташ.

Лаьчарчий да вайна тIахьувзаш,
МоастагIех вай мохк лорабеш,
Денна говзал шоай сов йоахаш,
Советий Iилма Iомадеш.

Деза моаршал хьона хилда,
Сийлахь-йоккха компарти,
Балех мукъа тхо дахарна,
Ираз долаш кхедарна.

Идрис БАЗОРКИН

ТIаьхьехам

(ДIахододар)

VII.

ХА дIайодар. ЦIа доагар. ТIом соцаш бацар. Дувлаш дола герзаш цкъа лаьгIлуш, тIаккха юха а чIоагIлуш дар. Пхорч ца детталуча коашкеи кварталашкеи вIашагIа а бетталуш, яьннача цIерага хьежаш, вIашкаеттача топий таташка ладувгIаш, доккха са доахаш латтар городера бахархой.

ГIалгIашта духьала барий а боацарий а сахьувзар. Во доладаь гIулакх дар из, дикаца хада йиш йолаш дацар.

— Фу хурд-хьогI укханах? НонагIа бола тикаь тхов чукхийттабар. Кег а луш чуухача рийкай юхкаш цкъа кIор санна хаьшкаш хулаш, тIаккха мугIарчех доага доккхий кIерамаш санна оалаш дувлаш латтар. Доагаш латт сарпалаши гIайбаши. Кагий оалаш, дошо бесса цIе метташ хиле вIашкара вIашка удаш йоккхий гурматаш а хулаш, «йилбаза мух» баьлча санна кхесташ сигала а гIойя, хьалтедалуш, гIеттача кIура дохка юкъе дайна дIадоал. Цхьабакъда царна тIеххьа кхы цIаькха а цIаькха а оалаш гIовтташ хадданза йоагаш я цIи.

Хьакхаьча михо цкъаза дIа-юха лестабу кIур а бала а, тIаккха бIаргех Iоухача хина юккъе гIолла хьахьежа бIаргаш санна, кIалдисаьча шоай бераша дов деча моттигага кхохкаденнача фена юккъе гIолла хьахьежар нана-лоамаш. Цхьабакъда Iаьржа кIур лаьгIлуш бац. Мух эшабу цо. Юха а дIалоац цо ерригa сигале. Гаьннара йоагIа Iай хьежача маьлха зIанараш цIе бесса леп кIур тIа, еррига сигале хьелаеш Iаьржделла байракхаш адамий балех кадаш санна а хетадолийташ.

ЦIеро ше моастагIчох тешшаме лорадеш дар хIанз тIера кораш. Духьале еш хиннераш подвала чу баьлар. Ди доллашехьа а, садайча санна боад боаллар цига. Арахьара фена меттел цу чу чухьекхаш дар чулегача оарцаша хьалхьебеча кIурзеи, кIуреи, демеи йIайха гурматаш а гIоръяьннача цIера тата а.

Лергаш къорде санна ювлаш топаш яр, гарре эгаеш дIайийхкачара мукъайовла гIерташ, тIадаьхка бIаргаш а долаш корзагIъяьнна хьувзар говраш. Чов хинна хьайбаш саувзаш, детталуш дар. Пенех детталуча пхорчаша Iолегаеча кIирахи демахи хьалйиза яр наьха юхьмараши бIарцкъаши, йокъаеннача багенашка цергашта юкъе ухаш гIарчI яхаш гIум яр.

Берсехи цун вешехи фу хиннад ховш саг вацар. Цхьаннена а хацар сафальтах баь подвала тхов чу ца кхеташ мелла товргба. ХIаьта а нах бахаш а дог дилланза а бар... Шоаш сенга догдоах хацар царна, хIаьта а цхьан тамашенга даьха а, догдоахар цар, хIана деррига вахар хувцадала дезача хана, из хургдола вахар сийрда а иразе а хургда аьнна хетача хана бала лацар царна.

ТIаьхьажача сатийна бале а дорхбеннеи шоаех летараш даггара гоама болаши бар уж. Човхадаь оакхарий санна бIарг тIера ца боаккхаш зувш бар уж шоай моастагIий, кIезига дукха а цар ледарло яьчул тIехьагIа, меттахьа царна топ тохар духьа.

Кагийча нахах цхьаннена цкъаьннахьа бIаргадайра майдан аьтта оагIорахьа хьувш дола адамаш. Кхайка хьатIа-вийхар цо Эрмало, хIаьта ше пенаца дIа а этта, топ тIалаьцар царна. ТIаккха Эрмалочо хьалаьцар цун кулг.

— Болаш боаб лаьттан тIа къахетам! — аьлар цо дог тоха денна. — Адамаш да уж. Цар каратетташ йоалаю пожарни машина. Вайна новкъосталде лаьрхIад-хьогI цар? Вай кIалхара даха дагадехад-теш царна? Ховргда вайна.

Цу ханна юха а вIашкаетта йолаелар топаш. Цкъаьннахьа бера топ Iоежар Хидиров ГIубужкъий, саькх ваьлча санна массанена а бIара а хьажаь, Iовежар из...

Элбердас дIатIахьийдда цун корта хьал а айбаь, ший кара биллар. Низткъа мара садоаккхаш вацар ГIубужкъа.

— Шоана йита патронаш йисаяц сога, — аьлар цо гIийлла, къоасталуш, тIаккха вIалла мишта дахар а ца ховш, чура са дIа а дахар.

Лоацавелча санна цунна IотIахьежаш вагIар Элберд.

Германски тIом йистебаллалца а Петроградера ваьнна ДаьгIастен чIожашка кхаччалца а цу зIамигача сагаца хиннеи цун къавенна да СарIал вовзаши вола Эрмало ведда дIатIавахар царна.

— Маьржа яI-кх, дIакхоачавинзар аз хьо хьай юрта... гаьна-м яцар из — Гадаборш-къонгий юрт — гIадж кхоссал мара...

Ма боккха бала бар-кх Эрмалойга кхаьчар. ХIаьта а цу сахьате юха а чIоагIвелар из. Цхьабакъда, демои хоттои йиза цун юхьмараш кхы а чIоагIагIа Iаьржъелча санна хеталора...

— Пена юкхе Iовулларгва вай из, — аьнна Элбердийга йист а хинна, белажашка гIолла хьаллаьлар цо вийна уллар. ХIаьта доттагIа, ший аьргача метта Iовиллачул тIехьагIа, кхы йистхилар доацаш дIаара а хьажаь, патроний керда ехк чуоттайир цо топа чу...

— Ма хала да-кх визза къонах хила, — уйлайора Элбердас, Эрмалойна бIара а хьежаш ший бIаргех Iоухача хих къайллагIа къургаш а деш.

Кхелхачоа дакъа-ламаз деш тIеравала йиш йолаш дацар хIанз. Корашта юхера дIавала йиш яцар. [illegible]

хIама хозаргдоацча даьннадоллашехьа а, из гIайгIане оаз хIаране лергах кхийтар. ХIаьта хаз-хазаьчо шийга ийцар из гIайгIане, цар барт тоабеш, сатедеш, дегIах са къасталца майрача деналца латара уж тIаьхьехаш бола мукъам! ТаIаьча тховна кIал доахача зикара оаз чура арахозар.

Шоай оаз йоханзеи денал долаши моастагIашта дIахазар ловр царна.

Царна ловр из шоай илле оаз кIайча лоамашка, дай юрташка дIахазар, моастагIашта кIалбиса валара ди тIакхаьча болча шоашкара бала цо цига дIакодабар...

Гобаь багIараша цецбаьнна ладийгIар цу мукъамга.

— Ой, илли доах-кх цар?..

— Доах.

— Илли доах!..

— Из дош дIадаьржар го тесса баьгIача казакашта юкъе. Дукха бар цунах корзагIбаьнна, хIаьта а цхьабараша шоашта из ла ца магар къайладахьа гIерташ беташ бора, дешаш кхубсар.

ХIаьта подвала Iаьржача къоргашкара хьахозар боабе лаьрхIача наьха гIайгIане, дега Iоаткъам беш, дегIа заз доаккхаш бола узам.

Го тесса багIарашка мичахьара даьлар ца ховш кхаьчача къаракъо гIозбаьхар... Дог айдир...

Эрмалойца дага а ваьнна, аьрда оагIорахьа подвала саьнга йоаллача, Коммерчески улицагахьа арайоалача аьшка наIарга вахийтар Махьмад Атабе — херхаца чIега хоадабе эттар Махьмад. Цу наIарах ара а баьнна, бовда лаьрхIар цар.

Корах ара довдар мара кхы хIама дагадоацаш хиннача Элбердийна чIоагIа таташ хезар говраш латтача саьнгара. Юхахьажача цунна бIаргабайра Iо а бежа, хьалгIатта гIерташ когаш хьебеш улла ший Iаьржа ды. Кер тоха а бенна ведда цунна дIатIавахча хайра Элбердийна хиннар... Говра тIаьнкIалхара цIий кIеж еттар. [illegible]

кIажараш йора цо ший дын цIогахи кIасарахи... Уж дерригаш а бахьан долаш боарам бойццаш раьза яр из даьна. Ма атта лелавора Iаьржача дыно ший къона баьре. Ший берригa нийсархой тIехьабутар Элберда цунца. Беро санна дас аьннар деш яр из говр...

Iаьржача дыно корта айбича... ший да вайзар цунна. Доккхий Iаьржабесса сийна бIаргаш а корчадаь духхьашха цунгара гIо дешах деррига дегIаца цунгахьа озаелар из...

Ший ды хьаста аьнна веннавар Элберд... ТIаккха дог а дилла, гIайгIанна церган а хьекхаеш, ший биза кер юха а къувлаш, шийна гIийлла бIарахьежача говра лергачу тепчий юхь а елла, ялийтар...

Юха а коре а ваха, тIахьежжаеш топ еттар Элбердас. Цун кIурзаша йизача басилгаш тIа бIаргех даьннача тIадамаша даьккха сийрда ши жIака дар къегаш.

Цу хана дега чухь цхьан дикага догдоахаш вар Эрмало. Цхьа гIулакх доацаш йоалаяьяц из пожарни машина! ЦIи лаьгIлоре а, паргIатта са мукъагIа доаккхаргдар-кх... Цхьабакъда цу ханна массава а цец-ама воаккхаш цхьа хIама хилар.

Подвалах доахкача цхьан корах чуйолаелар низ бола хи кIеж... ТIаккха массане а сакхийра цIи тохарах а топаш еттарах а моастагIа дог Iабаш ца хиларах.

— Дунен тIа айса мелъяьккхача хана нийсъеннаяц сона ер тайпа къизал, — уйла а еш, кIирвенна хин кIажара бIарахьежаш латтар Эрмало, цунна фу дергда а ца ховш.

Цкъарчоа хий хьаухача шлангана топаш еттар цар, цхьабакъда цунах царга хий соцадanзар. Цул тIехьагIа Кете-наькъанах цхьанне бекъа а бена, цунца шланг чура аракхессар.

Цу маькарлоно Iалаьмате чIоагIа гIадбигар подвала чу хиннараш!

Цхьабакъда цхьа минута яьннача [illegible]

деш, чехка дода апар санна, йоккха бирса кIеж а етташ.

Аьшка вабах йийхка яр из, дIаара а ваьнна ца яьккхача дIайоаккхалургйоацаш.

Хица къувсарах хIама хургдоацилга хайначул тIехьагIа, пхьаж а нувхаш а хьагул а яь, цу тIа ардакхаш а яхкаь доша ца дайта декъий хьалтIадехкар цар. Кхы теркал динзар цар тIехь-тIехьа Iовш латта хий.

Хийи цIии вIашдухьала доагIар. Уж вIашка кхаьчача хIалак хила безаш бар кIантий...

Юххера низ тIабахийтача Iобежар чIега. Алтамашта топашта хьекха даьтта чу а дахийта, хьажача, ниI паргIатта еллалуш йолга хайра Махьмада. Доагача цIен тIара кIур, хьекхача михо майдане а дIалоацаш, наIар тIа оттабарга хьежаш, цу ханна моастагIчоа гургбоацаш арабовла, ниI ца еллаш бар уж.

ВIаший дага а баьнна, гонах чакхбовла безараш белгалбир цар.

Гонах чакхбовла безаш бар Элбердий вежарий — Махьмади Ахьмади, царца Зибайра а Атаби а.

Бовда кийчбелар уж. Арабовла хоам хиларга хьежаш наIара юхе дIаайттар. Садовш латтар. Ларбакъашка хьалкхоачаш латтар хий, шелал тIеххашка кхоачийташ. ТIера асфальта тхов а цхьацанахьара лала болабеннабар.

Эрмалойна дIатIа а ваха, ший вежаращца ваха пурам дийхар Элбердас.

— ГIо, — аьнна жоп делар цунна Эрмалос, — хьа дика аьттув баьннабар тхона тIакхача. МоастагIчох ловеш цкъа хьо кхачийтача дала гонах чакх а воаккхаргва-кх...

— Хьай говра сагот ма делахь! Нагахьа санна вай даланза дусе, — аз дош лу хьона, — сайяр хьона яла, хьо раьза хургволаш я хьона из! — аьлар цо зIамигача сага белаж тIа кулг а дилла.

Дынах ше даь сагот зийна хург ма дий, аьнна хийттадацар Элбердийна...

VIII.

ХIа аьнна Эрмалос кулг лостадеш [illegible]

КIур дIабала белча — юкъбисара [illegible]

ша, моастагIий уйла шоашкахьа ерзаяра духьа, кIиръяь топаш техар... ТIаккха цу пхеннех фу хилар теш?..

Майдан тIа, бIарг ма кхоачча дIахьежача — гуш хIама дацар... КIалхара баьннаб-кха хIаьта...

Новкъостий бахьан долаш гIадбахар а, кхы а нонагIа цхьоал шоашка хилар кхетадарах сагот далар а дег тIа дена бар уж. Юха а цар дегаш айдир назмаша — гIийлача мукъамца йоахаш йола назма яр подвала чура хьахозаш.

Бакъда, из назма дIахозаш бацар, каралаьца топаш а йолаш, лерге лаьттача гIараша-таташа къора а берзабаь, кIаьдбаларои кортмукъа баларои акха а баьха, шоаш хьоча наькъа, шоай бахара духьал даьннар, моллагIа из дале а, юхатоха кийча а болаш городской беша гонахьа яьча карта юххе гIолла дIаболхараш...

ЦIаьхха цхьа тенна къонах духьалваьлар царна.

— Ког ма баккхалаш! ГIалгIай!!! — аьнна Iимадаш а яь, акхарна хьалхаваьнна водача Атабена тепча техар цо.

ХIа аьнна цун тепча йоаллашехь а Ахьмада топ а яьлар, хIаьта тIагIерташ хиннар узам бе а ца кхувш IовIаштавахар...

Тепча кхийтта Атаби хьа а лаьца, новкъостий дIахо болабелар... Сиха а лергдилла а болхар уж.

Гаьнашта тIехьашкара цхьаькха а саг хьагуча ваьлар. Ахьмада топ тIахьожайир, бакъда, Атабе соцавир из. Цунна шаьра хьахезар гIалгIай меттала лер... Воай саг ва!

— Хьо малав? — хьаьттар цо вовзаш воацача сагага.

— Со ва Льяна-наькъан Солсбик «Париж» яхача гостинице сай хьаьший болча метте хьулалуш ва со. Хьадолле соца! — аьлар цо, — шек а ма довлалаш — шоана даьр аз ду шоана!..

ХIанз укхаза гIалгIай боагIарг ма шехь а, хIаьта а города йисте гIолла оттаь казакий посташ латтар. Кварталашка, массаза а мо, хадеш хьаьхарий а бе-баьха уж латтар.

(ДIахододар 4-ча оагIо тIа)

№ 1 йолча кирпишкий заводо доаха толамаш

Коммунистически партеси Советски правительствоси баьча соцамах нохчийи гlалгlайи автономи юхаоттош хиларах цlабаьхкача нохчаштеи гlалгlаштеи чуlе цlенош дарна эша керттера гlишлоний материалаш гlовнаш доттеи тlаюллеи кирпишк хилар кхета а дась, уж материалаш мамогга дукхагlа арахецарна оарцагlбаьнна, хало-атто къайса йоацаш хьинарийца къахьегаш ба Грознерча № 1 йолча завода коллективацара эрсийн нохчийи, гlалгlайи, кхыча къамех бола нахи.

Производственни план тlехкхоачашъярца белгалбаьнна ба цига дукха болхлой. Масала: № 2 йолча цехе болх беш волча Абдуламизов Хасмухьамада ший производственни план 190 процент кхоачашъяьй, № 1 йолча цехе болх беш волча Этиев Сапас ший план 135 процент кхоачашъяьй, хlаьта цу цехерча болхлочо Сабиров Салмана производственни план 190 проц. кхоачашъяьй.

Иштта дика толамаш доахаш ба цу завода гlишлонаш хьалъеча участке болх беш бола Ахматов Р., Абубакаров М., Бакиев А., иштта кхыбараш а.

Кирпишкий завода чlоагlа пайда боал цигарча коллективо социалистически яхь лувцарах, шоашта юкъе айхха бувзам лоаттабарах, шоашта гучаювла керда говзалаш шоайла дага а бувлаш балха юкъе ахийтарах, иштта кхыдолча дикача гlулакхех а.

Из бахьан долаш февраль бетта валовии товарнии продукци арахецара план заводо 124 проц. кхоачашъяьй. Планал совнагlа цу бетта заводо арахийцар 386.000 кирпишк, вешта аьлча заводо хlанзолехьа а квартальни план кхоачашъяьй.

Шеко яц дlахойодача ханна заводо кхы а дикагlа болх берг хилар.

М. ОСМИЕВ.

БlАЬСТАН БАЛХАШ ДЕШ БА

Назрановски района совхозий кхашка сихденна деш да бlаьстан балхаш. Эзараш гектараш тlа макха баьккхаб. 5 эзарнел совгlа гектар бlаьсти оаха лаьтта аьхад. Районе 210 гектар кен дlабийнаб.

Юрта боахаман къахьегамхой кийчлуш ба кхыйола культураш дlае.

ТУГАНОВ.

Механизаторий уйлаш

Калинина цlерагlча колхозерча Иван Федорович Даниловс хьалхлелаеча тракторни-полеводчески бригадас бlаьстан кхашкара кертера балхаш йистедаьхад. Зяба тlа а гурахьа дийнача ялаташта а ший ханнахьа макха баьккхаб, бlаьстан лаьтта аьха яьннай.

Дукха ха йоацаш хlаране уйла тlаухаш дола керттера дар — ССКП ЦК февральски Пленума соцами новкъоста Н. С. Хрущева доклада тезисаши дувцаш дар бригаде.

— Бокъонца йlовхал оттарга хьеж тхо, бlаьстан ялат дlадийна кхаь дийнахьа доаккхаргда оаха, — йоах Андрианов Петра. — Техника шортта я тхога.

— Бакъда — «шортта я», — йоах Лукъянов Александра. — Тха стане хьаьжа а хьаьже дагаръел. Оаха оахаш шиъ эзар гектар я. Тхога бархl трактор я — царех кхоъ гусеничи — балха мел эш я.

— Тlехьаювза машинаш эшачул шозза дукхагlа я: рядовой сеялкаш ялх, пхиъ культиватор, ялх дискови макха. Из еррига техника цхьанне МТС-е хьа а яйта мукхъюаш латт, итташ эзараш сома мах ма-бий цар.

— Из вай бригаде да, хlаьта ужаш колхозе йиъ я, — аьнна тlатох Андрианов Петра. — МТС-а коа хьажал? Цига йоацаш фуй! Кхы меттел боамби чуэца массехк комбайни цхьаннена а ца эша шиъ локомбили я.

— Эггара хьалха, — йоах бригадиро, — колхозо дизельни трактораш «ДТ-54», «ДТ-24», «Беларусь» эца еза. Уж геттара дика пайда боахаш, чоалхане йоаца машинаш я.

Техника колхозашка йохкаро заводий болх тоабергба. Цхьаккха а колхозо эцаргьяц дика конструкци йоаца машина. «КД-35» яхача тракторца хилар иштта. Цун конструктор цкъа тха МТС-е венавар, тхо раьза доацчунга ла а дийгlа, цхьаькха машина еш тоадергда аз гlалташ а аьнна вахар из. Хlаьта а массехк бутт баьлча дукха хlама ца эшаш хьалха хиннараш санна машинаш араяьлар.

Къамаьла юкъе дакъалоацаш хиннараша дийцар машинаш эцалехьа колхозаша уж дlаоттае моттигаш, мастерскеш хьалъе езилга.

Дlахо къамаьл ду механизаторий-колхозникий алапен хьакъехьа. Алапий кlезигагlа хургдий хьох цар? Дика аьлар тракториста Ильин Дмитрес:

— Оахача лаьттан а машина а да хье хургва. Массазза а ялат хьувкъаргдолаш къахьега деза тlаккха алапий МТС-е хинначул кlезигагlа хургдац.

Колхозникаша цlенча дег тlара къоабал бу партен ЦК февральски Пленума соцам.

Е. ФЕДОРОВ.

Коллективо дика къахьег

Дlадахача шера ше даьха толамаш къахьегамца чlоагl а деш, СССР-еи Нохч-Гlалгlай АССР-еи Лакхехьарча Советий хоржамий сийна, 16 — март тlакхоачча 2 квартир йола 3 цlа хьалдаь даккха аьнна декхар тlаийцар «Грознефтезаводстрой» яхача треста 2-ча гlишлонашъяра — монтажни управленен коллективо.

Кагий блокаш йоккхийча блокашца хийца а хийца, цlенош хьалделга сихдар бахьан долаш, 2 квартир йола 4 цlа ханал хьалха хьалдаь даьккхар коллективо.

Дика квартираш елар дикагlа болча болхлошта: Тесниковна, Семеновна, кхыбарашта.

Коллективо февраль бетта план 102,9 процент кхоачашйир. Хоржамашта хьалхарча социалистически яхье, балха нормаш 140—150 процент кхоачаш а еш доккхий толамаш даьхар нов. Голяков керте волча плотникий бригадас, нов. Андросов керте волча столярий бригадас, сварщик волча нов. Лечиевс, бетонщик волча нов. Магамадовс, кхыбараша.

Г. САНАМЬЯНЦ,
«ГНЗС» треста СМУ-2 постройкома председатель.

Цхьа дезал санна...

Чlоагlа къахьийгар Малгобекски МТС-а механизатораша хоржамашта хьалхара шоай социалистически декхараш кхоачашдеш. Цар республике хьалхагlа, 15 февpале чакхдаьккхар тракторни парка а ерригача юртбоахаман инвентара а ремонт елга, кходир ремонта хьахийцача, ахчах 60 эзар сом.

Хlанз Алханчурта-къух чу сихденна лел балхаш. Шеррача кхашка, укхаза а хьалла а, машиний таташ хоз: лаьтта оахаш латт, макха боаккхаш, ялат дlадувш латт. Малгобекски МТС-а ерригa трактораш кхашка араяьннай, тракторни бригадашта боккъонца комплектовани яьй.

Барттайна болх бу тайп-тайпарча къамах болча механизатораша. Шоллагlча бригаде «ДТ-54» трактора тlа болх беш ба гlалгlа Торшхоев Султани эрсе Гарковенко Ивани. Чlоагlа доттагlал тоссаденнад цу шин зlамигача сага юкъе. Цу доттагlало гlо ду царна хlара денна балха нормаш тlехкхоачашъе, доагам кходе, трактор дикача техническ хьалтlа лелае.

Дукха ха йоацаш цу бригаде болх бе вера йоаккха говзал йола механизатор гlалгlа Келигов Бембулат. Бригадиро коммунисто Еремеев Павлас дика тlаийцар керда тракторист. Нов. Келигов «Кавказ» колхоза кхашка къахьегаш ва. МТС-е электро-газосварщикал болх беш ва гlумке Абреков Олег. Лоаццача хана ерригача коллектива юкъе авторитет яьккхай цо.

Чlоагlа раьза ханна тlайцар механизатораша ССКП ЦК февральски Пленума соцам. Уж кийчлуш ба техника колхоза дlаяла, юрта боахама продукташ кийчъярна кхы а доккхагlа дола толамаш дахара духьа. Беррига механизатораш цхьа дезал санна барттайна къахьегаш ба.

МАМИЛОВ М.,
Малгобекски МТС-а кертера инженер.

Дикагlа бола махбераш

Грознерча № 5 йолча гостронома коллективо товарооборота 1958 шерарча январи феврали беттай план 108 процент кхоачашъяьй. Ийдархой ладкъаш бац тикаьчарча продавцашта. Ийдархошца эздий хилара, цар дукхагlа хетташ дола товараш тикаьча хилийтара тикан че цхьалха а цlена а хилийта чlоагlа йоакхо еш я магазина заведующий нов. Гусева Анна Ивановна.

Гостронома конторе а дикагlа лоархlаш болхло я Гусева А. Иштта дика болх беш ба казахстанереи киргизереи шоаш цlа баьхкачул тlехьагlа балха этта: продавец—нов. Алероева Юсупа Яхеи, продавецалла lомалуш йола — нов. Хаматханова Соте lайшети.

Болх бу дукха ха еце а ийдархошта хьалха а, коллектива юкъе а дика сий ду цар. Хаматханова lайшет продавеца болх lомабеш ше йолалушехь хьахьекхар шийх дика торгови болхло хург йолга—йоах магазина заведующе Гусевас.

«Гостроном» контора тикашта юкъе дикагlчарца лоархlаш я директор нов. Гладких вола № 1 йола магазин а.

Сурта тlа: Алероеваи Хаматхановаи шоай балха тlа.

Плиева Идриса текст а сурт а.

Халкъан дика воl

«Джалка» яхача совхозе дика вовз Джамалаев Тата Юнусович. Болхлоша, къахьегамца безам болаш, инициативни нахах цхьа саг из хилара, тешал ду цунна. Масала, хlанз бlаьсти яьннай. Джамалаевс ший комбайна ремонт яь а яьккха, хайна ца а lеш, юрта боахама машинашта ремонт еш ва.

Каст-каста гу из совхоза къонача болхлошта юкъе. Цо царга дувц: юрта боахама машинашта гlулакх мишта де-деза, комбайнашта ремонт дикагlа мишта е еза, балхацара ший опыт.

Шалински районерча Чеченски МТС-е тракторист а волаш, 1930 шера дlа болабир нов. Джамалаевс ший къахьегама никъ. Казахски ССР-е Ленина орден йолча Килекски МТС-е тракторист волаш, тlехьарча хана комбайнер а волаш, 1944 шера денз 1957 шерага кхаччалца, болх баьб цо. Джамалаевс, комбайнаца ялат чуэцара мастер хила аьнна декхар оттадир шийна хьалха. Из гlулакх цо дика lомадар бахьан долаш, совхоза дикагlа волчарех цхьа болхло хилар цунах.

Соахка Шалински районе цlа вера нов. Джамалаев. Ше дlа ма кхаьчинге дика болх бе волавелар из, цунца массане а сийду цун. Къаьстта белгалваьлар из 1957 шера ялат чуэцача хана. «Сталинец-6» яхача комбайнаца 15 балха-дийнахь 200 гектар тlара гидуаргаш чу а ийцар цо. Хlара дийнахь шишша норма йоаккхар цо.

Хьайбаш леладеча фермашта доакъар lалашде, аьнна, совхоза хьалхашка декхар эттача хана ше дика болхло хилар хьагайтар нов. Джамалаевс. Силос чуэцача комбайнаца дийнахь йола 2,5 норма кхоачаш а еш болх бе волавелар из.

Цlаккха а комбайн еха моттиг ца нийсйолийташ доакъар а ялат а чуийцаь ваьлар нов. Джамалаев. Новкъост Джамалаев дика новкъост а наха сийдеш вола саг мо вовз совхоза болхлошта. Цудухьа, цхьанне санна массане а цхьабарт болаш, № 113 йолча Шалински хоржамий округера НГlАССР-а Лакхехьарча Советe депутаталла кандидат оттаваьв из.

Цу округерча хlара харжархочо йоах, коммунистийи парте боацарийи блока кандидата Джамалаев Тата Юнусовича тlехьа, цlенча дегаштlара кхадж тоссарг ба оаха.

БЕРГЕР.

Керда вахар

Укх тlеххьарча шера Ачалкхенашка ца хинначоа, из моттиг йовза хала да. Укхаза 176 хьалдаьи 124 хьалдеши нах чубаха цlенош да. Йоккхача а Юкъерча а Ачалкхенашка керда улицаш хьахиннай.

Доккха новкъостал дир паччахьалкхено цlенош дерашта. Цlабаьхкача гlалгlашта шоашта цlенош де миллион сом гаргга ссуда деннад, дукха хьу, шифер, кизга, кирпишк, кхыйола цlенош хьалде эша материалаш хьахийцай, цlенош де новкъостал дир нефтяникаша а.

Нохч-Гlалгlай республика юхаметтаоттаярах а новкъостал деш хиларах а партенеи правительствонеи дега чура баркал а яхаш, барт болаш къахьегаш ба Ачалкхенашка баха нах. Чlоагlа даьржад вlаши ду новкъостал. Кирпишкаш еш, пенаш дотташ, цlенош хьоахаш 15—20 саг хулар дукхагlа йолча хана. Овша наькъан дукхача дезалаша бlарчча улица-бархl цlа даьд, цаl шоллагlчоа юхе а долаш. Цар шоай нах бар плотникаш а, каменщикаш а, штукатураш а. Дика барт болаш цlенош дир Гогиевгlар 25 дезала а. Цар хьалдир 15 цlа.

Бахача наха эшача гlулакхашта кlезга теркам тlабахийтанзар юрта Совето а. Сомий а куца йоагlа а эзар га дlаегlар, пхи гlув яккхар.

Тхой махулла чехкагlа тхой юрта юкъерча дешара школа, бани, берий яслеш хьалъе гlерт тхо.

Цу гlулакхех а хьалдеча цlеноех а еча йоакхоно духьале янзар тхона общественни пайданерча къахьегама юкъе дика дакъа лаца: хьалхагlа колхозе, цул тlехьагlа совхозе. Тха дезале кхо вошеи кхо юшеи я. Оаха хlама ца эшшаш ши цlа хьалдаьд, ах шера колхозе 3 эзар гаргга труд одии даьккхад.

Царех тхона деннад 13 тонна ялат, 16 эзар сом ахча, дукха овощаш. Дlадахача шера оаха ийцар 2 мотоцикли барзкъаш тега ши машини.

Хlанз тха дезал «Ингушски» совхозе болх беш ба. Са южарий Аьсет, Марем, Роза — дояркаш ба, вежарий Рамзан — шофер ва, Яхья — радист ва. Со юрта Совета председателал хержав. Тха дезала юкъе города а юрта а депутаташ ба, хlаьта Аьсет СССР-а Лакхехьарча Советe депутаталла яхийта оттаяь кандидат я.

Общественни къахьегама юкъе дика дакъа лоацаш ба дукха гlалгlай. Совхозе дика болх беш ба Бокова дезал-да, ши воl, йоl, кхыбола дукха дезалаш а.

Совхозо дегlадоаладе лерхl дукха къахьега деза, цхьабакъда йоккха доход йоагlа боахаман доакъош. Укх шера 50 гектар шекар доаккха свеклаш дlае а итташ гектараш бешамаши комсаши дlайогlа а лерхl.

Шоай юрт дика тоае гlерт Ачалкхера нах. Юкъарча къахьегаме дика дакъа лацарца «Ингушски» совхозах лакхача дохода боахам а бергба оаха, цунца бахача наьха цхьан сага сих хьайбаех йоаха продукташ яхарна США-а укх гаргарча шерашка тlехьакхе аьнна оттадаь дерригача халкъа декхар кхоачашдеш дика дакъа а лоацаргда.

С. ГОГИЕВ,
Ачалкхан Юртсовета председатель.

Маглалбикерча нефтяникашта чуlе цlенош хургда

«Малгобекнефть» яхача мехкдаьттан промыслови управленес 2.400 эзар сом ахча дохийтаргда укх шера чуlе цlенош дара гlулакхага.

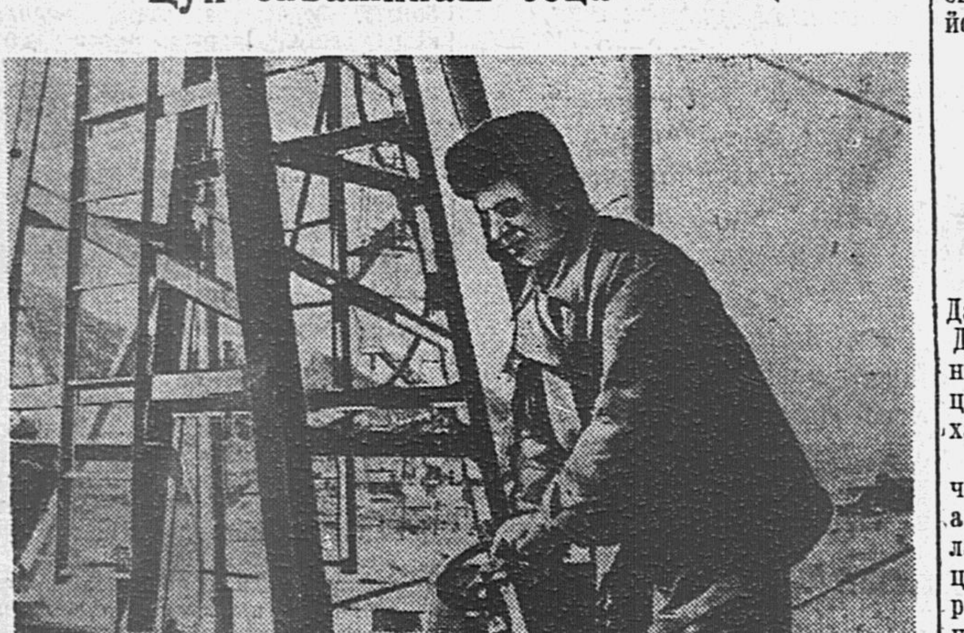
Цу ахчах бlаьннел совгlа квартира хьалъергья. Дlабахача шин бетта 12 квартира йола 1 цlа хьалдаьд. Хьалдеш латт 16 квартира йолаш 2 цlа, 27 квартира йолаш 1 цlа, шишша квартира йола 19 цlа. Шоллагlча кварталах 10 квартира йолаш дола 5 цlа хьалде доладергда.

Кlоарга бурув тохача конторас ший служебни цlенош наха чуlе мегаргдолаш тоадергда шоллагlча квартале. Цу тайпара тоадаьча цlеной 9 квартира чу нах хайшаб, 3 квартира хlанз кийчъяь йоалаш а латт.

Цунна нийсса шоашта цlенош деча наха а цхьа миллион сом гаргга ахча хьахийцад паччахьалкхено.

И. АПУРИН.

Цун скважинаш сеца латтац

Хlара шера, хlара бетта, Правобережни мехкдаьттанпромыслови управленен партбюроси болхлой комитетоси Промыслови сийлен доска тlа мала ваккха веза къоастадеча хана, эггара хьалха цlи йоакх, мехкдаьтта даккхара оператор волча Андроника Ивановича Лунчуй. Шийга дlаденна гlулакх дика lомадечарех а промыслан къаьнагlа болчарех а нефтяник ва из. Андроник Ивановича дика йовз хlара скважина технологически режими станок-качалкан моллагlа а ларагlа доаца татеи.

Мехкдаьтта доаккхача операторо, станок-качалкан оборудовани яйза а ца lеш, кхы цунца ювзалуча техникан говзал lомаяр чlоагlа лоархlаме да.

Масала, электрооборудовани телхача, электромотор сецача, скважинан болх соц. Нагахь санна, оператор электрооборудовани lомаяь хуле скважина болх а соцаргбац.

Цунах дика кхеташ ва нов. Лунчу, цу сахьате тоаю цо телха электрооборудовани.

Нов. Лунчус болхбеш йолча мехкдаьтта доаккхача бригадас, 16 март тlакхоачча планал совгlа 250 тонн мехкдаьтта даккха аьнна, декхар тlа а ийца, хоржамашта хьалхарча социалистически яхье эттаяр. Из декхар шолхонца кхоачаш а даь, планал совгlа 500 тонн мехкдаьтта делар цу бригадас Даьхенна.

Цу производствон йоккхача коталонца доккха дакъа да оператор волча Андроник Иванович Лунчуй а.

Сурта тlа: А. И. Лунчу, болх беш воал

А. Куимова сурти тексти

Фуд сона дезар?

Нохч-Гlалгlай республикал арахьа волаш цхьаккха ди дlадахийтадац аз сай наьна мехка фуд ца хьожаш. Из сона хов газетех: «Грозненский рабочий», «Ленинан некъ», «Сердало». Чlоагlа гlаддахад сои соца дешабагlа нохч-гlалгlай студенташи Нохч-Гlгlгlайчен экономика, культура лоархlаме айлуш хиларах.

Тахан, СССР-еи Нохч-Гlалгlай АССР-еи Лакхехьарча Советашка хоржамаш деча дезача дийнахьа, массехк дош ала безам ба са кагирхошка сайна дезачун хьакъехьа.

Фуд сона дезар?

Сона деза, вай кагирхоша, партеси правительствоси адамашта еча йоакхон теркам а баь, шоаш кхо ца беш Нохч-Гlалгlай республика юхаметтаоттаярца дикка дакъа лацар.

Сона деза, Нохч-Гlалгlай кагийча нахеи мехкарашеи хlанзарча атомни энергени Лаьттан спутникийи заманна тlехьа ца бусаш дlабахара духьа беррига шоай низ тlа а бахийта, lилмеи техникеи lомаяр а карадерзадар а.

Сона деза, вай мехкарий майрагlа шоашта хьалхашка латтача тайп-гайпарча духьаленех чакх а байнна, дешара заведенешка бахар, общественно-политически вахарца дикагlа дакъа лоацаш халар.

Сона деза, хlара юрта, колхозникашка, хlара заводе а фабрике а, кlара лобараторе — массанахьа а вай хьинаре бола кагирхой хилар.

ХУНКАЕВ lАХЬЯД,
Къилбаседан-Хlирий медицински института 5-ча курсера студент.

Колхозашта мастерскеш эш

Наурски МТС-а чуйоагlача колхозий укх шера а тlехьа МТС-ашкара машинаш эца торо я, царех боагlа мах паччахьалкхенна ши шу далалехьа дlабенна а яргья уж. Районе вlашагlъеллача бакъахьа я капитальни ремонти технически гlулакхаши дергдола цхьа мастерской.

Тхона хетачох, хlара колхозе шоай зlамига мастерскеш хила еза. Цу мастерскеша трактораштеи инвентараи чоалхане йоаца ремонт ергья. Цу гlулакха колхозашта эггара хьалха эца еза токарнии сверильнии станокаш а газо-электросварочни агрегаташ а иштта кхыйола оборудовани а.

В. ЛЕВЕНЕЦ,
Наурски МТС-а керттера инженер.

Даудов Нурlаьлас шоллагlа говзал lомаяьй

Соахка аьхки Казахстанера ший Даьй мехка цlавера къона нохчо Даудов Нурlаьла. Тlаккха «Красний молот» яхача завода № 8 йолча цехе строгальшикалла lомавала балха эттар из.

Нов. Клемин мастер волча механически участке кадрови болхлой опыт а ший балха говзал а lомае волавелар Нурlаьла. Чехка караерзайир цо строгальщика говзал. Кхоалагlа разряд еннай цунна. Хlанз шин станока тlа болх а беш, производственни заданеш тlех кхоачашъо цо.

Цунах а кхоачам ца беш, долбежника говзал а lомаяьй Нурlаьлас. Уж говзалаш lомаеш ше воллашехьа, сайрийнарча школе 10-ча классе деша вагlа из.

Дика болхло, дика новкъост ва оал Нурlаьлех болхлоша.

СССР-еи НГlАССР-еи Лакхехьарча Советий хоржамашта дикача толамашца накъа вера Нурlаьла.

МАЙОРОВ.

Ачалкхе цхьаькха а мехкдаьттан фонтан гучаяьннай

АЧАЛКХЕ. (Телефонаца). Даьхенна доккха совгlат кийчдаьд дукха ха йоаццаш Ачалкхе вlашагlъеллача бурув деттача конторан болхлоша.. Укх деношка № 27 йолча скважино йоккха мехкдаьттан фонтан техар урагlа.

Из скважина яьккхар комсомольско-кагирхой бригада я. Къаьстта дика къахьийгар коммуниста Антарщиков Ивана бригадо. Цул дукха тlехьаюсаш яц бурильщика Агаджанов Георген смена а.

Къонача мехкдаьтта лохараша яьккхача скважино ден-бийсана 100 тонн совгlа «lаьржа дошув» лу.

Редактора заместитель
Д. ХАМАТХАНОВ.

Тlахьехам

(Дlахододар)

йола самооборона яр. Хlаьта города юкъера цlенош дерригаш а чlегашца, чlовгашца, гlовращца къайладар. Алхха симоновски цlенна гонахьа мара бацар нах сатембайна хьувзаш. Цига хур фуд хьажа гlерташ бар нах. Хургдар хила юхе йисар дукха ха а яцар...

Кхы новкъа хlама ца доалаш Солсбика ший номере дlабигар уж.

— Укхаза хlамах кхерам бац шоана, — аьлар цо, цар гlоаралдайна, яьнна, мlадаша яьха йовхьамаш бlаргаяйча дог ца чlахка гlерташ хала са а детташ. — Укхаза кхалла хlама а я шоана, — аьнна истолага кулг хьекхар цо...

— Хьона баркал хилда, тха цига новкъостий бисаб. Хlама юаш дагlа паргlата дац тхо... Ма-хулла сихагlа оарцага кхайка даха, городал арадовла деза тха. Бакъда, хий-м маргдар оаха, — аьлар Атабе. Аргl-аргlа массане а хий мелар цар.

— Кхетадир аз дерригa а, — аьлар Солсбика. — Шо укхаза lергда. Хlама даа, — фуннах хилча а сага низ эшаш ба! Хlаьта цаl аз накъавоаккхаргва городал араваллалца. Дерригаш а даха мегаргдац. Хоалургда. Нагахьа санна из чакхвоалий — со юхавоагlаргва. Нагахьа санна хьовзам хинна болх хуле — со а цунаца лергва. Бокъонца боад боллалца сога хьежаргда шо. Патронаш ераш я шоана. Герзаш ераш да шоана.

Кхоллар хьал а тесса, маьнгена кlал латта яьшка дlахьекхар цо.

— Хlаьта саррахьа, — нагахьа санна оарц ца кхоачаш, дусе фу дергда цунна ишта хиннай цу деша кхел хlаьта, — со волаш хьелхе а, со воацаш хьелхе, а, ужаш бlазза вайл дукхагlа бале а, гобаь латтараштa чухьелха деза вай!

— Мала войт lа? — хьаьттар цо Махьмадага. Шийга гlо алар чlоагlа догдоахаш, вешийна бlарахьежар Эльберд.

— Хьо гlо! — товр дир цунна Махьмада.

Элберд Солсбика тlеххьа дlаволавелар, наlарга кхаьчача юха а вийрза, бlубенна аьлар цо: — «Со кастта юхакхоачаргва!..

— Нагахьа санна даьла кхел яле... — веший йист хилар хезар цунна ийча ваьнначул тlехьагlа.

Тlехьашкахьа гlолла арабаьлар уж. Дlа-юха а хьежа, аьрдехьа дlаболабелар. Улица са бувча меттера цlаьхха цхьа говра баьри хьагучаийккхар. Дlакхайдаь Элберд шийна хьаюхе а эза хи духьал а лаьца дlаэттар Солсбик. Говра баьри хьагарга кхаьчача — Солсбик гlад а ваха дlатlахьийдар цунна.

— Сафар, хьо вий из?

— Ва. Салам-lалайкум, Солсбик. Хьо мишта нийсвеннав укхаза?! — хьаьттар баьречо Солсбикага.

— Из-м тlехьагlа дувцаргдар вай, — юкъеийккхар цун къамаьла Солсбик. — Сона хьа говр эш.

Кхы йист ца хулаш тlера lо а весса, говра дирст доттагlчунга дlаелар города юхе лаьттача дагестански полка сотнерча эпсара.

— Хьатlаха! — аьлар Солсбика Элбердийга. Кхоссавенна говра тlа а ваьнна, когаш лийташка а бехка, дирст юха эзар Элбердас.

— Никъ хувцаш гlолахь. Городера ара Курски слободке гlолла валалахь. Цига тlехьашкара топ тlато харгьяц хьона — самообороначара бараш болхлой ба. Маьрша гlолва хьо! Тхо хьога хьежаш хургда хьона...

Говра тlа ваьнначул тlехьагlа юха а ший ткъамаш долаш санна хийтар Элбердийна. Кlаьдвалар цlенденна дlадаьлар. Из тlавагlаш йола бlеца lомаяь «черсий бакънлг» саца мотт йоацаш, массайола маьже ловзаш, дlаэккха кийча яр. Ший бекъа батагбухь лаккха урагl а бахийта, цергаш гучайоахаш, гоаламаш юаш, чакхсадоагlа ший мериlургаш лайсеш санна сувсайора цо.

Хьовзаяь говр юха а лостаяь, чоаболах дlайиккха Элберд голатеха къайлаваьлар.

Цхьа ткъаьх гlа хьалхашкахьа сийна кетар а ювхаш гlаьле лотае юхасеца латта цхьа саг бlаргавайра цунна.

Ер бlаргавайча корта хьалъэйбаь, баьречоа кlирвенна бlара а хьежаь, хьановкъа а ваьнна хьакхашта а сиха а духьал ваьлар из цунна. Уж шоайла вlашка кхаьчача говр нокъзара яккха безам хилар Элбердий, цхьабакъда, вокхо, тlакхийтта цун говра дирст тоllаяь бе а елла чlоагlа гlар ай а яь хьаттар:

— Хьо малав? Гlалгlа вий хьо?

— Гlалгlа ва! — аьнна, кхы а чlоагlагlа жоп делар Элбердас из моастагlа волга кхета а даь. Хlаьта вокхо сихха киса кулг дахийта тепча хьайоаккхашехь а, гар санна йола шалта шархе беттара экххийтар Элбердас...

Къаьга а къаьга керта тlарча кийнах ши дакъа а деш, меридукъага кхаччалца кертах чуйижар из болата ира шалта...

Элберд шоаех дlакъастача хана шоаш лаьттача къамаьлаш деш латтар хlанз а доттагlий. Цlаьхха Элбердий говра баргаша деш хинна таташ сайцача, ладийгlар цар. Тlаккха цхьа юкъ яьннача гlолла царна юха а хьахезар, тlа-тlа гаьн а йоалаш, ийккха йодача говра ланаша тlош тlа ду таташ.

Меттахьа дий теш ер, аьнна а, хийтта ераш сабувча кхаччалца дlабахача, акхарна гуча воацаш, говра баьри къайлаваьннавар. Бакъда, улица юккъе дегl хийцца уллаш цхьа саг-м вайра царна. Ужаш хьийдда тlабахар цунна...

— Ахlа! — аьлар дагестанцо. — Вовз.. Свидиров ва ер-м, Андрей. Ма къиза саг а вар-кха. Берригача казакий эпсарех укханна миссел шо гоама долаш кхы цхьаккха а саг хуле тамаш я...

— Хlама дергдац! Кхы хургдац укханна гоама!.. — аьлар Солсбика, новкъост хьа а озаваь. — Цхьа сиха гlулакх да са хьоца. Валал тханцига гlоргдар вай, — хlаьта ужаш дlабаьнна сихха цигара дlа а бахар.

Хlаьта улица юкъерча тlо-новкъа, цlеша йизаьча никель даьккхача браунинга дото мукъар тlа чура мух дlа а баха лоацалуш доагlар дуне мел латт, цlаккха а саг ве дагахь кхы лак озачара даьнна низ беха дола Андрея кулг.

Садаккха йишйоацаш, селла lимерца яр подвала чу. Тlера lотlалатташ йола йlовхал тlа-тlа совъювлар. Пенаш кхсхкаденнадар. Хий гошка кхоачаш lайнадар. Хи тlада лелар пхьажий галаш, ардакхаш — йоаяь говраш ядар цига, — хlаьта юкъ-юкъе гучалелхар сабlарз а денна шоашта аьттув лохаш йолча цицгlолгий дегаза бата бозхьигаш е цар тайша бовкъамаш. lолохвала моттиг яцар. Ша мо шийлача хиво гlорабеш когаш бар хlаьта бада тlара lотlалаттача йlовхалю наха тlера хийцца хьоцар lоухийтар. Бокъонца йола жожагlате яр из.

Мужечара Мелика-хьажи воl Ювсапи Махьмада воl Саlии хила гlолла Эрмалойна тlабаьккхар.

— Тхона а кхы магац... Тхо а дlагlоргда, — аьнна наlаргахьа дlаволавелар Ювсап.

— Ма гlодалара шо! — дийхар Эрмалос, — уж кlалхара ма баьннабий. Цар ишта дутаргдац вай... Сатоха деза...

— Тхо а довла мег кlалхара, дала аьнна дале. Дог ма кхоараделаш тхох... Кхы сатохалац тхога, — аьлар Махьмада. Хlанзза, дукха ха йоаццаш байдда шоай новкъостий арабаьннача моттига дlатlабахар доттагlий. Кlурзах, йlовхалах, кlаьдбаларах гlойле еха, беха нах санна, терсаш бар уж.

Цlаьхха ниl хьа а йийла, шоай дерригa денал ура оттадаь улица новкъа дlааралийлхар Ювсапи Махьмади.

Дехьа оагlорахьа, подвалача lочувоалача лагlаш тlа акхарна кlийле а лаьца, топаш тlа а хьекхаь пхи саг вагlар. Цхьатарра топаш яьлар, хlаьта Мужечара ши кlант, кхыметтел итт гlа а гаьна балалехьа вlаши лалла лай тlа lолийгар, шоай новкъосташта бlарга а гуш.

— Маьржа яl-кха! Аз ала-м аьннадар шуга!.. — ийккхар Эрмалойга чlоагlа саготденна йиш а еха.

— Тlакъовла наlараш! Воай нахах тешаш а къонахчал ца дохаш а хила деза. lергбац уж оарцах ца боагlаш! Тlеххьара патрон кхоачаяллалца, тхов тlаккхетталца е къамарга хий эккхалца ца дохаш латаш хургда вай. Бакъда, догдоахилга я вай, — аьлар цо юхебисараштa тlа а вийрза, йокъаеннача бага халла мотт а хьебеш.

Тlаккха тероа а терсаш халла тlавахар цунна Хьамид — боагаш lаьржа ши бlарг а болаш, эззаь диткъийга дегl а долаш вола зlамига саг.

— Эрмало! — аьлар цо. — Массанена а хьалхара лув хьона со. Укхаза хьоцара бараш гlалгlай ба хьона, къонахий. Нагахьа кхел иштта яле — тхо укх чу хьоца доврглолаш да. Хlаьта нагахьа санна арадовла кхел хуле — ара а цхьан доврглда! Хьай зlаматlаех шек ца воалаш хилалахь!..

* * *

Хlаьта цу хана даьрденна аькха санна, топа маркъилг мо масса заставаштеи посташтеи тlех а лелхаш, ювла топаш а тlехьара тlаеттача топий пхорчаша етта шокарч а теркал а ца еш, ший а говра а фоарт ера ца кхераш, сангарехи картехи говр тlех а тувсаш городера араэккхаш латтар Элберд. Мочкъи-юрта бодача боккхача новкъа ваьнначул тlехьагlа юхаэзза говр чоаболах а йита, хьаяьккха петара палчакхаца голинга магlа гlолла ший топ кхийтта пхьарс эззаь дlа а бийхка, юха а когаш а тоlабаь, нувра фуа тlа lотlа ваха Мочкъи-юртагахьа бухь билла мух санна дlаэкхийтар цо ший говр. Цун бlаргашка, теда санна, тlабетталуши лоаццига лергашка шок етташи мух боацар хlама дацар. Цхьабакъда, дикача динал хьалха а дувлаш, михал а массагlа хьалхашкахьа дlагlерташ дар Элбердий са.

Тlехьашкахьа юхахьажар из. Цхьаннахьа гаьнна города тlа кlур а кlай беш яьнна цlи яр, хlаьта кхы а дlахо лоа тlа дилла цlена кlай лоамаш дагlар, алхха лай кий тилла батlача Беш-лоама керте йоацар къегацар чубузаш латтача маьлха зlанара кlаьда сердал.

КИНОТЕАТРАШКА

16 марта

«Родина» яхача кинотеатре.

Берий сеанс **«Баьцара къух»** долалу 8 сахьат даьлча.

Шеррача экрана тlа хьокх керда художественни бесаш дола **«Цаl я вайна тlера сигале»** яха фильм. Долалу 9.30, 11, 12.30, 2, 3.30, 5, 6.30, 8, 9.30 сайрийна даьлча.

«Челюскинций» кинотеатре.

Йоккхача зале — **«Балтийски сийле»**. Долалу 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

№ 1 йолча зlамигача зале — Кердача фильмай киносборник. Долалу 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

№ 2 йолча зlамигача зале — **«Гаьнна форда тlа никъбеш»** яха берий сеанс. Долалу 9.30, 11.30.

Сакъердамеча фильмай киносборник. Долалу 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.

№ 3 йолча зlамигача зале — **«Машареча деношка»** яха берий сеанс. Долалу 9.15, 11.15.

«Зlамига нана» яха берий сеанс. Долалу 1.15, 5.15, 9.15.

«Бlаьха никъ». Долалу 3.15, 7.15.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 23, телефоны редактора 2-07-01, отдел партийной жизни 2-41-23, отдел экономики 2-25-72, корректорской — 2-30-91.

СФ00726. Типография им 11 августа 1918 года, проспект Революции 30/3. Заказ № 1581.